

Bulletin

Herfstmiddag

Nu het stortregent
en ieder ding verdwijnt
in 't overwegend
en onbelijnd
geweld van overvloed,
wordt mij bewuster
wat ik geloven moet:
men kan geruster
zijn als de ramp losbreekt
over het leven,
dan waar de lamp verbleekt
in angst en beven
want in de overmacht
van 't reppend oerbegin
zet God weer onverwacht
herschepend in.

Guillaume van der Graft

Illustratie voorkant is afkomstig van:
Uitnodiging slotbijeenkomst KomMissieMemoires (30 september 2005)

Tekst foto (circa 1952): "Pater W. van de Kallen omi bezoekt op deze manier
de buitenstaties in dit onherbergzame land, om aan de Basuto's Gods Rijk te
verkondigen (Basutoland Zuid Afrika)."

Van de redactie

Al geruime tijd maken religieuzen zich grote zorgen omtrent de ontwikkelingen in de gezondheidszorg. In het thans heersende beleidsklimaat wordt alles herleid tot meetbare grootheden. Niet de kwaliteit telt, maar de kwantiteit. Tegelijkertijd wordt de zorg steeds duurder, misschien voor sommige bevolkingsgroepen zelfs onbetaalbaar. Een en ander strookt zeker niet met de bedoelingen van de religieuzen, die op veel terreinen van zorg pionierswerk hebben verricht. Geen wonder dat het hen aan het hart gaat. Vandaar dat ze op 4 oktober (St. Franciscus) naar de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zijn gegaan. Om uiting te geven aan hun bezorgdheid. Om bij mevrouw Ross een ander geluid te vertolken. Zo zijn anno 2005 religieuzen nog altijd mensen met een missie. De boodschap luidt: kwetsbare mensen zijn van onschatbare waarde. Want: *“Ik verzeker jullie, alles wat je voor één van deze minste broeders van Mij hebt gedaan, heb je voor Mij gedaan.”* (Matt. 25:40).

Een gloedvolle voortzetting van de herfst toegewenst!

Sluitingsdatum kopij voor het volgende nummer **1 december 2005**

Wegens technische problemen heeft dit bulletin niet de gebruikelijke opmaak.

Onze excuses voor het ongemak.

Besturen	vanaf pagina 3
<i>Zo lang stil zijn tot je iets kunt horen.</i> In gesprek met zr Sara Böhmer o.p.	
Vrede & Gerechtigheid	vanaf pagina 8
Het taboe rond Aids Verzet tegen armoede (17 oktober)	
Varia / korte berichten	vanaf pagina 12
Onder andere: beheer kloosterkerkhof/getijdenkastje/Stoutenburg/ Gemeenschappelijke noviciaatswerkingen / werkzoekenden	
Projecten	vanaf pagina 16
Stichting Vluchteling als Naaste	
Bijeenkomsten	vanaf pagina 19
Identiteitstraining CMC (II) Bijeenkomst van vertegenwoordigsters van katholieke vrouwenorganisaties in Europa 50 jarig bestaan Gemeenschap Oudezijds 100 Nationale Vredesdag (10 september) Bijeenkomst zorgen om de ‘zorg’ (14 september) Ontmoeting leden ‘kleine congregaties’ (15 september) Slotbijeenkomst KomMissieMemoires (30 september)	
Wetenschappelijke instituten	vanaf pagina 26
Franciscaans Studiecentrum	
Boeken & brochures	vanaf pagina 27
Recent verschenen publicaties	
Agenda	pagina 35
o.a. Open Studiedagen Vrouwenstudies Theologie	

Zo lang stil zijn tot je iets kunt horen

In gesprek met zr Sara Böhmer o.p.

In februari van dit jaar kozen de Dominicanessen van Bethanië tijdens het Algemeen Kapittel een nieuwe Algemeen Overste: zuster Sara Böhmer. Ze volgt zuster Veronika Stettner op, die gedurende tien jaar de Congregatie geleid heeft. Zr Sara is Duitse van origine en 46 jaar jong. Ze spreekt zeer vloeiend Nederlands en maakt sinds enkele jaren deel uit van de Financiële Commissie voor Religieuzen (FKR). We ontmoeten elkaar op een zonnige zomerdag in Thorn.

Zr Sara (Krefeld, 1959) is in 1986 ingetreden, nadat ze opleidingen tot maatschappelijk werkster en tot theologe met succes had afgerond. Tijdens haar theologiestudie analyseerde ze het gevecht van Jacob aan de Jabbok, een intrigerend Schrift-fragment. Als studente woonde zij enkele jaren bij de Benedictijnen in Jeruzalem, in een soort niemandsland dat vóór 1967 noch bij Jordanië, noch bij Israël hoorde. Er werd daar in 1973 een theologisch instituut voor Duitstalige studenten van alle christelijke kerken opgericht met als voertalen Duits en Engels. Sara studeerde er een jaar en gaf na afronding van haar studie leiding aan het studentenhuus. Het was voor haar een zeer kostbare tijd, waarin ze veel heeft geleerd. Vanwege het voortdurende conflict tussen de joden en de palestijnen en de ligging van het klooster in het niemandsland waren er regelmatig top-politici te gast die hier een veilige omgeving voor discrete gesprekken vonden. Voor Sara was het een *eye opener* om te ervaren dat een dag die voor anderen heel bijzonder lijkt ook voor gerenommeerde mensen maar uit 24 uren met een “gewone” gang van zaken bestaat. Na haar noviciaat is ze vier jaar plaatsvervangend directrice van een jeugdorp geweest in Schwalmtal - Waldniel. Na vier jaar deed men een beroep op haar, omdat er een opvolgster nodig was voor de econome. Toen werkte ze in Thorn samen met haar voorgangster, terwijl ze tegelijkertijd nog een studie voor economie volgde. In haar scriptie boog ze zich over vragen als: Kun je het klooster als een soort interne arbeidsmarkt beschouwen? Wat gebeurt er wanneer er “treedjes (functies) op de ladder” van het ingroeien in het religieuze leven gaan ontbreken? In 1999 nam ze het ambt van de algemeen econome over. In datzelfde jaar werden de provincies opgeheven. Sedertdien vallen dus alle gemeenschappen in vier Europese landen rechtstreeks onder het generalaat. In de opvolging van zr Sara als algemeen econome is inmiddels voorzien door het aantrekken van een leke-econoom.

Het instituut

Zr Sara legt uit waarom ze niet over haar jeugd, noch over haar ouderlijk huis wenst te spreken. Dat heeft te maken heeft met het specifieke karakter van haar congregatie. Zr Sara: *Wanneer je niets weet van iemands voorgeschiedenis sta je onbevooroordeeld tegenover de ander. Pater Lataste, onze stichter, werd tijdens een retraite in een huis van bewaring getroffen door het lot van de vrouwen, die hij daar ontmoette. Zij zaten vaak vast vanwege de moord op hun kindje, dat ze als gevolg van een verkrachting hadden ontvangen. Er werd op hen neergekeken en ook na uitzitting van hun straf waren hun kansen in de samenleving op een menswaardig bestaan gering. Vergeving voor een zwaar vergrijp als moord op een onschuldig wezen is in menselijk opzicht onvoorstelbaar. Daarentegen beleefde de stichter het als een uitzonderlijke genade dat hij deze vrouwen in de biecht de vergeving van God mocht schenken. Pater Lataste streefde ernaar om deze gestigmatiseerde vrouwen de kans te geven om samen verder te gaan in een kloostergemeenschap. Het was zijn ideaal dat vrouwen ongeacht hun voorgeschiedenis als zusters samen zouden kunnen leven. Pater Lataste richtte daartoe in Frasne (diocees van Besançon), samen met Moeder Henrica Dominica Berthier in 1866 de eerste gemeenschap van de Dominicanessen van Bethanië op. Vrouwen die vrij kwamen na het uitzitten van een gevangenisstraf en zich geroepen voelden tot het religieuze leven*

konden weliswaar geen professie doen, maar zich wel binden voor het leven. Naar buiten toe maakte dat geen verschil. Allen droegen een zwarte sluier. Tot op heden blijft naar buiten onzichtbaar wie welke weg gegaan is, en ook onderling vragen wij elkaar niet naar onze voorgeschiedenis. Voor een Dominicanes van Bethanië begint het delen van je geschiedenis dus vanaf het moment dat je ingetreden bent. Zo kun je iedere dag beleven als een nieuwe kans om te zijn wie je bent. En geleidelijk ontdek je dan dat de gedeelde ervaringen binnen de congregatie zwaarder wegen dan wat zich daarvoor heeft afgespeeld.

De geschiedenis in Nederland van de zusters Dominicanessen begon circa vijftig jaar na de stichting. Op de vlucht voor het krijgsgeweld betrokken 22 Duitse zusters die het moederhuis in Frankrijk moesten verlaten in 1914 een huisje op de Kaldenkerker-weg te Venlo. Omdat er door de oorlogs-omstandigheden geen contacten met het moederhuis in Frankrijk mogelijk waren, ontwikkelde zich in Venlo een tweede, zelfstandige congregatie. Het aantal zusters groeide gestaag, want in de jaren dertig telde de congregatie al ruim 150 leden. In Venlo hebben Duitse en Nederlandse zusters samen de tweede wereldoorlog doorstaan, wetende dat hun broers en vaders elkaar bevochten. Het blijft een fascinerend gegeven dat ze het met elkaar hebben weten uit te houden. Vlak na de Tweede Wereldoorlog breidde de congregatie zich ook over de grenzen heen verder uit. De aanwas van jongere zusters stagneerde na 1970. Bovendien werd toen het Kinderbeschermingswerk door het Rijk gesubsidieerd, waardoor het werk grotendeels in handen kwam van leken. Daarmee werden de Dominicanessen van Bethanië teruggeworpen op het oorspronkelijke ideaal. Zr Sara: *We spreken niet meer over instellingen, maar over de apostolische houding van eenieder. Nog altijd luidt de eerste vraag die ons gesteld wordt: wat doen jullie? Maar het is veel wezenlijker om te achterhalen wie we zijn.*

Nieuwe wegen

Tegen de dominante trend tot afbouw in is men in 1995 vanuit het verlangen het charisma van Bethanië door te dragen en met name ook naar Oost-Europa te brengen met een groepje zusters van verschillende landen (Nederlands, Duits en Italiaans) gestart in Riga, Letland¹. De zusters Dominicanessen van Bethanië willen geen instellingen meer stichten, niet alleen hebben ze daartoe onvoldoende menskracht, maar ze zien hun opdracht ook meer in het concrete leven met en voor concrete mensen dan in een organisatie.

Letland was tot voor kort nog een zogenaamd Oostblokland, maar sinds 1 mei 2004 is het land toegetreden tot de Europese Gemeenschap. Destijds kon onder het communistische regime het religieuze leven niet als gemeenschap in een convent beleefd worden. Ook het gebruiken van de Letse taal was verboden. Bethanië stichtte een klooster in Riga, waar Letse meisjes en vrouwen hun kloosterlijke vorming ontvangen. De belangrijkste opdracht voor de Letse zusters is om een teken van hoop te zijn in een land, waar velen door armoede in een extreem uitzichtloze situatie verzeild zijn geraakt. Volgens zr Sara is het een kwestie van hopen tegen alle wanhoop in. Zr Sara: *Waar vind je dan dat stukje hoop? Daartoe is noodzakelijk om de barmhartigheid van God te doorleven en je te realiseren dat je die barmhartigheid mag doorgeven. Vanzelfsprekend heeft dit voor wie midden in het werk staat een ander gezicht dan voor de oudere zusters.*

Het begeleiden van onze oude zusters op het laatste stuk van hun levensweg blijft belangrijk voor onze congregatie. Maar ik wil daarnaast heel graag toetsen of er misschien ook weer een nieuw begin in Nederland mogelijk is, op welke manier dan ook. In Duitsland en Letland zijn jonge zusters, en ik kan me niet voorstellen, dat er geen belangstelling voor onze manier van leven bij Nederlandse vrouwen is. Misschien weten ze alleen op het moment niet hoe en waar ze een roeping kunnen leven! Maar de toekomst en Gods Geest zullen het laten zien.....

¹ In het laatste nummer van Verhandelingen (9^e jaargang nr 2 – september 2005) staat een bijdrage van zr Marjolein Bruinen o.p., die schrijft over de situatie in Riga.

Zr Sara: *De huidige leeftijdsopbouw van de zusters vertoont een vertrouwd beeld. Er zijn in totaal 200 zusters, van wie de meerderheid (125) Nederlands is. Van hen zijn er 15 jonger dan 70 en 45 ouder dan 85. In Duitsland zijn ongeveer 60 zusters, onder wie enkele jongeren. Er zijn 15 zusters in de Congregatie, die jonger zijn dan 50, onder wie een novice van 22 jaar. Er is in Duitsland aldoor een noviciaat gebleven en dat verklaart wellicht waarom er daar nog jongeren zijn. Tenslotte zijn er nog zes zusters in Riga en zes in Rome.*

We hebben in het laatste kapittel afgesproken om (opnieuw) te gaan werven.

Er wordt gezegd: de Dominicaanse lekenbeweging heeft roepingen, maar waarom de religieuzen niet?

Zr Sara denkt dat deze vraagstelling niet juist is. Volgens haar zijn er wel mensen, die geroepen worden, maar het centrale probleem is: waarom vinden ze ons niet?

Volgens haar is het waarschijnlijk dat er ook in Nederland vrouwen zullen zijn, die belang stellen in een religieus leven, en dus ook in haar congregatie. In de laatste jaren heeft ze vaker gehoord van Nederlandse vrouwen die elders intreden omdat ze het in eigen land op het moment niet vinden. Zr Sara: *Maar het is wel noodzakelijk om bereid te zijn tot aanpassingen aan de huidige tijd. Voor de huidige generatie is het veel belangrijker om je geloof te kunnen delen met anderen dan om vele uren in de kapel door te brengen. Er is een veel grotere behoefte aan niet-geplande tijd. Voor een vorige generatie religieuzen lag alles minutieus vast, de tijden voor gebed, voor de maaltijden voor de recreatie. Die formule is uitgewerkt en er is nu meer ruimte voor diversiteit. Hedendaagse religieuzen willen delen wat hen bezielt en samen voor iets staan. In Duitsland is enkele jaren geleden een nieuwe gemeenschap gesticht met jongeren: er zijn vijf geprofeste zusters, een postulante en een novice. De dagorde is aangepast aan de behoeften van degenen die werken. De middagmaaltijd gebruikt men niet gezamenlijk, maar zoals het uitkomt. Op zaterdag is iedereen vrij. Eenmaal per week is er een H.Mis in huis, naast de dagelijkse Laudens en vespers en het deelnemen aan de eucharistieviering elders. Het geloof heeft een plaats in het dagelijks leven en is daarin ingebed. In Riga hechten de zusters heel sterk aan de dagelijkse Eucharistieviering en daarvoor moeten ze moeite doen, omdat het niet dagelijks in eigen huis kan plaats vinden. Er is een lange atheïstische traditie in Letland. Teken van hoop zijn onze voornaamste opdracht en dat geldt ook voor onze gemeenschap in Leipzig, waar een vergelijkbare problematiek speelt als in Letland. Een grote meerderheid van de mensen in Oost-Duitsland heeft geen binding met het geloof. Het percentage werklozen is snel opgelopen, en teken van hoop zijn waar alles hopeloos lijkt te zijn is ook hier het voornaamste.*

Inspiratiebronnen

Inspiratie vindt zr Sara eigenlijk overal, maar er zijn ook enkele speciale bronnen waaruit ze bij voorkeur put. Ze geniet van de retraites in de abdij van de Benedictinessen in de buurt van Osnabrück. Daar oefent ze haar vermogen om zo lang stil zijn totdat ze iets kan horen. Daar zijn de omstandigheden gunstig om sensibel te worden voor het wezen van God, voor wat haar omgeeft, voor hetgeen in de wereld bestaat. Ook de ex-magister van de Dominicanen, Timothy Radcliffe o.p. is een belangrijk inspirator voor zr Sara. De visie die hij in *Vrienden van God* etaleert op leidinggeven probeert zr Sara in de praktijk te brengen. Dat betekent voor haar theologisch bezig zijn en in gesprek gaan met de zusters. Het is Dominicaans om er voor te zorgen dat je in consensus tot een standpunt kunt komen. Dat betekent dus meestal heel uitvoerig met elkaar zaken doorspreken. Een besluit dat simpelweg gebaseerd is op een meerderheid van 60% voor en 40% tegen is dus niet Dominicaans. De besluitvorming bij de Dominicanen verloopt hierdoor eigenlijk niet efficiënt, maar het is wel heel vormend voor de gemeenschap. In tegenstelling tot andere grote orde-stichters heeft Dominicus zich als persoon niet zo sterk gemanifesteerd. Hij is als het ware achter zijn stichting teruggetreden; zijn persoon is minder belangrijk. Dat schept ruimte, ook om te kijken naar anderen buiten de rijke Dominicaanse traditie. Mentale ruimte is eveneens een heel

inspirerend neven-effect van een stevige wandeling. Want wanneer ze vermoeid is van alle hoofdzaken, die steeds haar aandacht vragen, pakt ze haar rugzak en trekt haar loopschoenen aan. Dan gaat zr Sara heerlijk *wandern* met een goede vriendin. Al lopende valt alles van haar af en is er uitsluitend nog de ontvankelijkheid voor het Alomvattende.

*Vielleicht sind wir nichts als Schalen
womit der Augenblick gefüllt wird
vielleicht ist uns nichts aufgetragen
während wir hier sind
als ein Gesicht leuchtend zu machen
bis es durchsichtig wird*

Hilde Domin

WvdV

De zusters Dominicanessen van Bethanië hebben in april 2005 een beleidsnota gepubliceerd over de ethische aspecten rond het levenseinde. De zusters stellen deze graag ter beschikking van geïnteresseerden. Een kopie is aan te vragen bij het bureau KNR (T: 073 – 6921321).

Bestuurswisselingen

Zusters Augustinessen van Sint Monica

Tijdens het algemeen kapittel hebben de zusters Augustinessen een nieuw bestuur gekozen.

Zuster Mariella Oberndorff, algemeen overste

Zuster Giuseppa Witlox, secretaresse

Zuster Renée van Dijk, assistente

Zuster Mariette Demmers, econome

Nederlandse Provincie van de Ongeschoeide Karmelieten

Tijdens het provinciaal kapittel zijn de volgende personen gekozen.

Ad Smits, provinciaal

Ruud Willemsen, 1e definator

Dick Cobben, 2e definator

Frits Tillmans, 3e definator

Vic Bos, 4e definator

Zusters van de Voorzienigheid

Tijdens het kapittel van de zusters is er een nieuw bestuur gekozen.

Zuster Ellen Terpstra, voorzitter

Zuster Johanna Ketelaar

Zuster Riet Hendriksen

Zusters Clarissen, Klooster St. Josephsberg

De gemeenschap van de St. Josephsberg heeft een nieuw bestuur gekozen.

Zuster Angela Holleboom, abdis

Zuster Chiara Bots, vicares

Zuster Paula Suwartini raadzuster

Sociëteit van JMJ

De leden van het Generaal kapittel van JMJ hebben een nieuw generaal bestuur gekozen.

Zuster Theresia Supriyati, generale overste

Zuster Pia de Ridder

Zuster Fabiola Kusumastuti

Zuster Regina Chinnappan

Zuster Vijaya Mary Udumala

Zusters Clarissen

Tijdens het kapittel van de zusters Clarissen te Nijmegen is een nieuw bestuur gekozen.

Zuster Ria van Dinther, abdis

Zuster Clara Heymans, vicares

Zuster Beatrijs Corveleyn, raadzuster

Zusters van Liefde

Het Generaal Kapittel van de Zusters van Liefde scmm heeft een nieuw general bestuur gekozen.

Zuster Rosa Olaerts, generale overste

Zuster Mariëtte Kinker, vicaris

Zuster Mariana Situngkir, lid

Zuster Ursula van de Ven, lid

Zuster Bernadette Chandra, lid

Zusters Franciscanessen van Etten

Tijdens het kapittel van de Zusters Franciscanessen werden tot lid van het hoofdbestuur herkozen.

Zuster François Schomaker, algemeen overste

Zuster Ancilla Martens, plaatsvervangend overste

Zuster Marie Joseph de Jong

Zuster Monique Luykx

Zuster Will Oppers

Liefdezusters van het Kostbaar Bloed

Tijdens het Generaal Kapittel van de Liefdezusters werd het volgende Generaal Bestuur gekozen.

Zuster Materna Wehrens, Generale overste

Zuster Mathilde Hamers

Zuster Cäcilia Büscher

Zuster Herwida Sukmanajati

Zuster Alberta Sukarsiati

Zusters van de Goddelijke Voorzienigheid

Tijdens het Kapittel is er een nieuw bestuur gekozen.

Zuster Cornelia Schellens, Overste

Zuster Marita Pouwels

Zuster Magdalien Royackers.

Zusters Franciscanessen van Heythuysen

De zusters Franciscanessen hebben het volgende provinciaal bestuur gekozen.

Zuster Elisa Ackermans, Provinciale Overste

Zuster Regia Kicken, eerste assistente

Zuster Mia Maesen, assistente

Federatie van de heilige Clara

De Federatie van de heilige Clara koos tot presidente en raad:.

Zuster Esther Zonjee, presidente

Zuster Ria van Dinther, eerste raadzuster

Zuster Angela Holleboom, tweede raadzuster

Vrede & Gerechtigheid

Het taboe rond Aids

In gesprek met een moeder

Mevrouw Von der Fuhr-in 't Veld (1921) uit Tilburg is al bijna twintig jaar actief in de strijd tegen Aids. Als gelovige vrouw vindt zij het belangrijk dat er in de kerk ruimte is om dit thema te bespreken. Die ruimte was en is er niet vanzelfsprekend, maar mevrouw Von der Fuhr is strijdbaar, omdat de dodelijke ziekte een van haar kinderen trof. Haar zoon Reinier overleed in 1995 na ruim tien jaar HIV-infectie gevolgd door Aids. Voorafgaand aan dit ziekteproces was er in huize Von der Fuhr geworsteld met het gegeven dat twee van de vier zonen homoseksueel zijn.

Achteraf schreef zij in een open Brief aan God over deze periode het volgende fragment:

Ik ben in 1945 het huwelijk aangegaan met Sebastiaan na een trieste verlovingstijd. Hij zat drie jaar in krijgsgevangenschap in Duitsland en Polen, en ik was woonachtig boven de rivieren. Zevenenveertig jaar zijn we gelukkig geweest met elkaar en met de vier kinderen die we kregen; vier zonen. Toch vier keer uw schepping, is ons geleerd. In de loop van de tijd hebben we ervaren, dat twee van de jongens homoseksueel waren, de andere twee hetero. Dat ontdekken en leren aanvaarden bracht, op z'n zachtst gezegd, voor ons allemaal best wel problemen met zich mee. De zonen die me zijn gebleven zeggen: 'Ach, moeder toch, waar maak je je druk om.' Zij hebben zich allang afgewend van het instituut Kerk. Ik zelf kan dat niet en wil het ook niet, na alles wat ik heb doorgemaakt om erbij te horen en er mijn plaats in te verwerven.

Mevrouw Von der Fuhr was actief in de Vincentiusvereniging en toen haar zoon Reinier geïnfecteerd bleek vroeg ze binnen de vereniging om aandacht voor HIV/Aids. Niet alleen binnen de Vincentiusvereniging sprak mevrouw von der Fuhr erover, maar zij zocht ook buiten die kring naar medestanders. Die vond zij onder meer binnen de wereld van religieuzen. Vanuit die contacten werd besloten om een open dag te organiseren om de problematiek bespreekbaar te maken. Van daaruit is het PBIA ontstaan.

Het PBIA (Permanent Beraad Inzake Aids)

In het najaar van 1991 vond in het klooster van de Zusters van Liefde te Schijndel het eerste Breed Landelijk Beraad over Aids plaats. Dit beraad was opgezet door de Vincentius-vereniging Nederland en besturen van religieuze instituten teneinde na te gaan hoe zij zich daadwerkelijk zouden kunnen engageren tot de veelsoortige problemen, samenhangend met de ziekte Aids.

Tijdens die eerste dag werd Bisschop Swing uit San Francisco geciteerd:

Zolang je de illusie blijft koesteren dat het 'hun' epidemie is, gaat het jezelf niet aan. Als je je deel voelt van hun lijden, dan wordt het 'onze' epidemie en kunnen we eerlijk reageren en betrokken raken.

Tijdens genoemd beraad is besloten tot het inrichten van een coördinatiepunt; dit werd ondergebracht bij het secretariaat van de Vincentiusvereniging-Nederland. Voorts werd afgesproken om de thematiek onder de aandacht van de 'achterbannen' te brengen, om contacten te leggen met andere organisaties om krachten te bundelen, om na te gaan wat er op het terrein van de voorlichting en informatie, en op het terrein van de bewustzijnsbeïnvloeding voor religieuzen en leken te doen is, zoeken naar mogelijkheden voor persoonlijke inzet en sponsoring.

In 1994 vond in Schijndel het Tweede Breed Landelijk Beraad over Aids plaats om verslag te doen van hetgeen in de tussenliggende jaren werd gerealiseerd en om na te gaan of er een draagvlak was om nieuwe afspraken te maken.

Enkele voorbeelden van hetgeen in de voorbije jaren door de persoonlijke inzet van PBIA-leden is gerealiseerd:

- Steun aan drugsverslaafden met Aids in Amsterdam, de opzet van een hostel;
- Vakantieweken in Vincentuscaravans;
- Informatie over nieuwe medicijnen en de effecten daarvan op betrokkenen;
- Ondersteuning bij de start van het project "Kind en Aids" een onderzoek naar aard en omvang van de problemen en de opzet van een netwerk van hulpverlening in Nederland;
- Projecten in andere landen in Europa, Azië, Afrika op het gebied van opvang, informatie en preventie in samenwerking met de Stichting Tenday voor HIV en Aidsprojecten in Mozambique;
- Steun en inzet met de bij het Platform bekende netwerken aan het Pilotproject van HIV-vereniging Brabant voor "Nieuwe Nederlanders" te Tilburg;
- Voortdurende beïnvloeding van kerken en pastores teneinde gehoor te vinden voor de problemen rond HIV en Aids.

Het PBIA is vooral gericht op kleinschalige projecten met een aanjaagfunctie. Niet het grote geld, maar belangstelling, klankbordfunctie en kennis zijn het belangrijkste. Het PBIA wil projecten die om ondersteuning vragen begeleiden met het inschakelen van de eigen achterban en netwerken, waardoor een extra dimensie aan deze projecten gegeven kan worden. Het PBIA wil de eigen netwerken gebruiken om in voorkomende gevallen de noodzakelijke middelen bijeen te krijgen.

Mee durven kijken over de rand

Mevrouw Von der Fuhr heeft ondervonden dat de problematiek meer leeft bij de congregaties dan bij de Vincentiusvereniging. In het algemeen is men in kerkelijke kringen in Nederland toch nog steeds bang om het onderwerp aan te roeren. Wanneer er bijvoorbeeld in Zuid-Nederland een groep pastores bijeen komt dan wordt er opgemerkt: het komt in mijn dorp niet voor. De vraag is dan uiteraard of dat wel klopt. Er wordt nog altijd heel geheimzinnig over gedaan. Wanneer je post krijgt van de HIV-vereniging staat de afzender niet op de envelop vermeld. Dat er goede medicijnen beschikbaar zijn, wil niet zeggen dat een HIV-patient een 'normaal' leven kan leiden. Er is onvoldoende bekend over de bijverschijnselen van de medicijnen tegen Aids. Die zijn vaak vreselijk, maar het is voor doktoren ook vechten tegen de bierkaai, omdat iedere patient weer anders reageert op de medicijnen. Mevrouw Von der Fuhr vindt daarnaast dat er meer aandacht zou mogen zijn voor de direct betrokkenen die zich het lot van Aids-patienten aantrekken: ouders, familie en vrienden. Die mensen staan nog al te vaak in de kou. Zij is enthousiast over hetgeen het PBIA heeft bereikt, omdat de hulp die via de eigen achterban van religieuze instituten in het Zuiden geboden wordt doeltreffend is. Ook in Nederland kan het PBIA nog steeds zinvol werk doen. In Tilburg is er een pilot-project onder nieuwe Nederlanders, voor wie het vaak heel moeilijk is om over hun ziekte te communiceren. Het is belangrijk om de nieuwe Nederlanders middels voorlichting te bereiken en

zo nodig hulp te kunnen bieden. Mevrouw Von der Fuhr vindt het nog steeds nodig om te luisteren wat er aan de hand is en naar mensen en middelen te zoeken om er iets aan te doen. Zij ervaart haar inzet als een soort eerbetoon voor haar overleden zoon.

In 1996 hield zij in haar parochiekerk een indrukwekkende overweging, waarin zij vertelde over het leerproces dat zij had doorgemaakt:

Mijn zoon stierf in juli. We hadden met elkaar tien jaar van frustratie beleefd. Jaren van zwijgen, verzwijgen, schimmige verhalen over een griepje, een depressie, een bronchitis. Het was gewoon een Hiv infectie gevolgd door Aids. We wisten onderhand niet meer waar de waarheid en waar de leugen lag. Het taboe beheerste ons tot we ons er eindelijk van durfden te bevrijden.

Op 1 december is het Wereld Aids dag. Misschien vraagt u zich af: waarom daar nu zo'n drukte over maken? Hoeveel mensen lijden en sterven niet aan allerlei ongeneeslijke ziekten: kanker, Alzheimer, infarcten, Parkinson. Daar worden toch ook geen memorial dagen voor gehouden? Dat is waar. Het leed van deze zieken is geen streep minder erg dan dat van Hiv-geïnfekteerden en Aids-patienten. Toch is er verschil. Bij Aids is het door menselijk toedoen dat het virus een kans krijgt. Het is heel wezenlijk dat mensen zuinig op zichzelf zijn en de ander met respect bejegenen. Het begrip solidariteit beveel ik u met nadruk aan en dat ten aanzien van allen die langdurig lijden en moeten sterven. Als ziekte uitzichtloos wordt, worden we bang. We weten geen woorden meer, we durven ook niet met de zieke te zwijgen. We durven niet mee te kijken over de rand van het leven. We trekken ons terug en in onze onmacht laten we mensen alleen.

Meer informatie over het PBIA

Br P. M. Peeters scj (voorzitter), T: 024 – 3558665 / E: priestersheilighart@zonnet.nl

Zr B. van Dinteren scmm (secretaris), T: 073 – 6566012 / E: petra.van.dinteren@12move.nl

Recent verscheen **Lijden aan AIDS**, een themanummer van *Wereld en Zending*, een oecumenisch tijdschrift voor interculturele theologie (jrg. 34 / nummer 2 / juni 2005 – ISSN 0165 – 988X). Omdat de ziekte Aids een ramp van wereldwijde omvang veroorzaakt is Aids een van de grootste missionaire uitdagingen van het begin van deze eeuw. In twee artikelen wordt een beeld geschetst van de omvang van Aids, de oorzaken ervan en de strategieën voor AIDS-preventie. De oorzaken van de ziekte zijn complex en hebben te maken met traditie, cultuur, gender, sociale machtsverhoudingen, structurele armoede, politieke onmacht – en dat alles ingebed in blijvend onrechtvaardige verhoudingen tussen Noord en Zuid.

In dit themanummer onder andere een artikel van John Veldman met als titel *Lijdt de kerk aan Aids?* Daarin beschrijft hij onder meer de visie van bisschop Kevin Dowling (Zuid-Afrika). Volgens Dowling is het even 'zondig' mensen die met AIDS leven, te discrimineren, als te zwijgen over de oorzaken van de ziekte of door te gaan met onwetendheid en mythen en taboes omtrent seksualiteit. Als de kerk de stilte helpt doorbreken – erkennend dat ze zelf ook AIDS heeft – geeft het getuigenis van de waarheid dat God één werd met menselijke zwakheid en schoonheid.

Iets verderop in dit artikel stelt Veldman de volgende prangende vragen:

Waarom zijn we als kerk zo verstrikt geraakt in de condoomkwestie, terwijl er feitelijk een vraag gesteld moet worden die daaraan voorafgaat: waarom komen mensen in buitenhuwelijkse seksuele relaties terecht? Waarom maken we de hoeren zwart, en laten we de mannen buiten schot? Waarom geven we mensen die aan HIV /AIDS lijden, de schuld van hun positie, en zijn we niet in staat te onderkennen dat ook andere mensen en ook andere factoren daarbij een rol spelen?

Verzet tegen armoede

Voor de ATD Vierde Wereld-beweging is de 17e oktober jaarlijks een WERELDDAG van VERZET tegen EXTREME ARMOEDE

De oprichter van de Vierde Wereldbeweging, Joseph Wresinski (1917 - 1988), heeft op 17 oktober 1987 op het Trocaderoplein te Parijs, waar in 1948 de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens werd ondertekend, een Gedenksteen onthuld om eer te bewijzen aan de slachtoffers van honger, uitsluiting en geweld. De Nederlandse vertaling van de Franse tekst die in de steen gegrift staat luidt:

OP 17 OKTOBER 1987

ZIJN VERDEDIGERS VAN DE RECHTEN VAN DE MENS EN BURGERLIJKE
VRIJHEDEN UIT ALLE LANDEN OP DIT PLEIN SAMENGEKOMEN.
ZIJ HEBBEN HULDE GEBRACHT AAN DE SLACHTOFFERS
VAN HONGER, ONWETENDHEID EN GEWELD.
ZIJ HEBBEN HUN OVERTUIGING UITGESPROKEN
DAT UITERSTE ARMOEDE GEEN NOODLOT IS.
ZIJ HEBBEN ZICH SOLIDAIR VERKLAARD MET ALLEN DIE,
WAAR OOK TER WERELD, EEN GEVECHT LEVEREN
OM UITERSTE ARMOEDE TE BEËINDIGEN.

WAAR MENSEN GEDOEMD ZIJN IN ARMOEDE TE LEVEN
WORDEN DE RECHTEN VAN DE MENS GESCHONDEN.
WIJ ZIJN HUN VERPLICHT ONS AANEEN TE SLUITEN
OM DE RECHTEN TE DOEN EERBIEDIGEN.

De Beweging wil de uitsluiting doorbreken die het gevolg is van extreme armoede. In steeds meer landen en continenten komen op 17 oktober op tal van plaatsen honderden mensen samen om van armoede te getuigen en om kenbaar te maken dat ze weigeren armoede nog langer te aanvaarden.

De Beweging ATD Vierde Wereld Nederland kent sinds het jaar 2000 een 'Ondersteuningsgroep 17 oktober', die het vieren van 17 oktober, als Werelddag van Verzet tegen Extreme Armoede tracht te bevorderen. Deze ondersteuningsgroep heeft een map samengesteld met informatie en praktische suggesties die een goede HANDREIKING bieden aan mensen die een 17 oktober-viering zouden willen organiseren.

Meer informatie?: 'Ondersteuningsgroep 17 oktober', Alessandria 4, 6904 NB Zevenaar T: 0316 52 56 56 / E: steun17oktober@atd-vierdewereld.nl. Algemene website: http://www.atd-vierdewereld.nl

Varia / korte berichten

Beheer – monumentaal – kloosterkerkhof

Een religieus instituut in het westen des lands beheert een kloosterkerkhof dat sinds enkele jaren op de monumentenlijst staat. De vraag van het betreffende bestuur is “hoe de toekomst van dit kerkhof” te regelen.

Eén van de mogelijkheden is om in het kader van het toekomstig beheer over dit kerkhof een burgerlijke stichting in het leven te roepen. Ik neem aan dat andere religieuze instituten hiermee ervaring hebben, zij het dat hun kerkhof geen monumentale status heeft.

Over voorbeeld-statuten van dergelijke stichtingen beschik ik niet. Mag ik dan ook de betreffende instituten vragen mij een afschrift van de statuten ervan toe te sturen? Uiteraard wordt er zorgvuldig mee omgegaan. Het is in dit kader ook te bekijken of religieuze instituten in deze kunnen samenwerken, door bijvoorbeeld gezamenlijk één “beheersstichting kloosterkerkhoven” in het leven te roepen. Laat mij van uw eventuele interesse in deze weten.

Ook als u andere vragen of opmerkingen terzake heeft verneem ik dat graag.

Ben Wanders

Ben Wanders, juridisch medewerker KNR, Postbus 111, 5201 AC 's-Hertogenbosch T: 073-6921321 / F: 073-6921322 / E: B.wanders@knr.nl

GETIJDEN vanuit de Abdij Koningsoord in Berkel – Enschoot live te beluisteren

Nieuwhet Lukas² - kastje.....

Enige jaren reeds zijn de Getijden nu via Internet te beluisteren, zo'n zeven keer per dag. De Trappistinnen van de Abdij Koningsoord in Berkel-Enschoot zijn zo gastvrij om alle gebedsmomenten, dus ook de eucharistie-viering, dagelijks open te stellen voor iedere geïnteresseerde. Maar ook als u geen computer heeft of deze niet steeds wilt aanzetten om de Getijden te beluisteren kunt u de Getijden thuis meevieren. Dat kan met het 'Lukas – kastje'. U sluit het kastje aan op uw telefoonaansluiting of op de kabel. Door de grote eenvoudige bedieningsknop is het ook geschikt voor de oudere gebruiker. Het vergt drie simpele drukken op een knop om het apparaat in te stellen.

Het kastje kost 175 Euro, exclusief verzendkosten. U kunt kiezen tussen twee soorten:

Lukas **E**, alleen Internet aansluiting via ADSL of kabel. Dan hebt u een abonnement nodig op ADSL of kabel. Lukas **T**, alleen modem aansluiting, via telefoon. U krijgt bij het kastje een overzicht van de tijden van de gebedsmomenten door de week en van de zondag.

Joke Litjens

De verkoop van dit Lukas-kastje verloopt via intekening. Daartoe kunt u contact opnemen met: Mediapastoraat, Postbus 23000, 1202 EA Hilversum. T: 035 6713555.
--

Milieuklooster kan doorgaan in Stoutenburg

Eerder melde het KNR bulletin dat de gemeenschap van het Franciscaans Milieuproject (het Milieuklooster) een alternatief onderdak zocht. De eigenaar van het landgoed in Stoutenburg heeft – tegen de verwachting in – nu toch besloten weer met het Milieuproject in zee te willen gaan. Gemeenschap en bestuur hebben verheugd gereageerd. “Het is een klein wonder. Inhoud heeft het gewonnen van geld.” Men vermoedt dat de vele reacties vanuit de samenleving en de wereld van de religieuzen ten gunste van het project zwaar heeft meegewogen bij de besluitvorming. Meer informatie in de Koetsier, het blad van het Milieuproject. Te bestellen via e-mail of per telefoon.

Franciscaans Milieuproject, Stoutenburgerlaan 5, 3835 PB Stoutenburg. T: 033 4945500 / E: post@stoutenburg.nl / URL: http://www.stoutenburg.nl
--

² Lukas is één van de vier evangelisten

Gemeenschappelijke Noviciaatswerking

Omwille van een tekort aan kandidaten kan de Gemeenschappelijke Noviciaatswerking en het Initiatiejaar Seminarie (GNW) dit werkjaar niet doorgaan. Door het beschermcomité werd in overleg met de huidige directie beslist om de GNW in zijn huidige vormgeving (22 tweedaagse samenkomsten in de Norbertijnenabdij van Postel) te transformeren naar een programma-aanbod in modules die door de deelnemende gemeenschappen thuis uitgewerkt en aangeboden worden. Andere gemeenschappen kunnen hierbij dan aansluiten met hun kandidaten en begeleiders. Pater Nicolaas Gorts (Abdij van Postel) en Zr. Karine Willems (Convent van Betlehem) blijven nog de contactpersonen tot de nieuwe formule metterdaad van start gaat. Seminaries, congregaties en ordes die hiervoor interesse hebben, worden verzocht naam en adres van hun contactpersoon op te geven tegen eind januari 2006.

Gemeenschappelijke Noviciaatswerking en Initiatiejaar Seminarie. p/a P. Nicolaas Gorts, Norbertijnenabdij Postel, Abdijlaan 16, 2400 Mol, 014/ 37 81 21. nicolaasgorts@hotmail.com Zr. Karine Willems, Convent van Betlehem, Stationsstraat 2, 2570 Duffel, 015/ 30 39 39
--

Op zoek naar een baan!

Vanuit overtuiging en verbondenheid met het religieuze leven ben ik, Karin Knoops, op zoek naar een baan binnen een religieus instituut voor 2 dagen in de week. Ik ben verbonden aan de Emmaus gemeenschap in Maarssen als participante. Daar leef ik een aantal dagen per maand met de zusters mee.

Met ingang van oktober/november van dit jaar, zoek ik wat extra werk, en wat zou nu mooier zijn dan dat ik dat in kan vullen binnen de wereld waar mijn hart ligt.

Ik heb ervaring met de computer en diverse computerprogramma's: Word, Excel, en Power point. Verder kan ik goed overweg met diverse telefooncentrale's, en heb ik ruime ervaring met het ontvangen van gasten, het organiseren van bedrijfsdagen en het omgaan met klachten.

Afgelopen zomer heb ik vertaalwerk (Ned./Eng., Eng./Ned.) verricht op het Generaal Kapittel van de Orde der Reguliere Kanunnikessen van het Heilig Graf. Verder hoop ik dit najaar mijn eindschrijving voor mijn HBO studie theologie educatieve richting, af te kunnen ronden.

Mocht u geïnteresseerd zijn, vraagt u dan mijn uitgebreide C.V. op via email adres knoops@dutchweb.nl . of stuurt u een briefje naar K. Knoops, Corridor 70, 3893 BE Zeewolde. T: 036-5220620 of 06-23058291

Wie helpt mij aan een nieuwe baan?

Na ruim 23 jaar te hebben mogen werken binnen religieuze instituten, in functie variërend van maatschappelijk werker tot algemeen coördinator, bestuursondersteuner en hoofd P&O, is op 1 juli jl. wegens toenemende vergrijzing van de populatie, een einde gekomen aan mijn arbeidsovereenkomst. Ik heb mijn werk al die jaren met veel liefde en plezier gedaan en vind het verschrikkelijk nu zonder werk te zitten. Wellicht zijn er nog religieuze instituten die behoefte hebben aan bestuurs- en/of managementondersteuning van een enthousiaste en inspirerende medewerker met gevoel voor spiritualiteit en de religieuze cultuur, respect en waardering voor menselijk en bestuurlijke verhoudingen en een gezonde dosis humor. Ik ben per direct beschikbaar! Gedetailleerde CV en referenties zijn op te vragen bij de KNR.

R.J. Swart, Majellahof 22, 4744 GA Bosschenhoofd T: 0165562523 / E: Swart@Scarlet.nl

Benedictus XVI

Zr Joan Chittister reageerde op de verkiezing van kardinaal Ratzinger tot nieuwe paus met een kritische bijdrage in het blad The National Catholic Reporter, waarin zij haar hoop uitspreekt dat hij zijn naamgever (Benedictus van Nursia) eer zal doen. Geïnteresseerden kunnen een kopie van dit artikel (getiteld *And he shall be called.....*) aanvragen bij Bureau KNR.

Rijksmuseum op reis

Tijdens de renovatie van het Rijksmuseum presenteert het Rijksmuseum in tien musea in Nederland, België en Duitsland delen van zijn collectie in langdurig bruikleen onder de titel Rijksmuseum aan/in/op de.... De acht Nederlandse gastmusea zijn te vinden in Assen, Maastricht, Enschede, Dordrecht, Weesp, Apeldoorn, Den Haag en Uden. Er is één gastmuseum in België (Antwerpen) en een in Duitsland (het Museum Kurhaus Kleve). De exposities in Uden en in Kleef zijn in elk geval beslist de moeite waard.

Kurhaus Kleve Ewald Mataré-Sammlung, Tiergartenstraße 41 D-47533 Kleve T: 02821 - 75010 E: info@museumkurhaus.de / URL: http://www.museumkurhaus.de Museum voor Religieuze Kunst, Vorstenburg 1, 5401 AZ Uden T: (0413) 26 34 31 E: info@museumvoorreligieuzekunst.nl URL: http://www.museumvoorreligieuzekunst.nl

Nijmeegse Meesters

Nijmegen bestaat 2000 jaar. Dat wordt groots gevierd o.a. met een ambitieuze tentoonstelling in Museum Het Valkhof. Daar kunt u nu of nooit, kennismaken met werk van de beroemdste Nijmegenaars aller tijden en van wie tot voor kort nog bijna niemand had gehoord. Eindelijk hebben zij de overzichtstentoonstelling die ze verdienen. De Gebroeders Herman Paul en Johan van Limburg. Het absolute hoogtepunt van de middeleeuwse schilderkunst. Zo noemen kunsthistorici en liefhebbers de miniaturen van de gebroeders. Een van de getijdenboeken is helemaal uiteengenomen voor restauratie waardoor alle 17 miniaturen te zien zijn. Voor het eerst en voor het laatst worden zoveel originele manuscripten getoond die door de broers werden geïllustreerd. Tot 20 november is het dus nu of nooit want daarna gaan ze terug naar New York en worden niet meer uitgeleend. **Tip:** neem een loep mee!

Museum Het Valkhof Nijmegen. Kelfkensbos 59, T: 024-3608805 URL: http://www.museumhetvalkhof.nl

Rijkdom in eenvoud

Handschriften van 'gewone' kloosterlingen. Tot 20 november is in museum De Stratemakerstoren de unieke tentoonstelling "Rijkdom in eenvoud. Laatmiddeleeuwse handschriften uit klooster Soeterbeeck" te bezoeken. Deze tentoonstelling loopt parallel aan de tentoonstelling "De Gebroeders Van Limburg" die in dezelfde periode in museum Het Valkhof te zien is.

In de geest van de Moderne Devotie waren soberheid en eenvoud troef in Soeterbeeck.

De handschriften getuigen hiervan en het gaat dan ook om doorleefde boeken die de eeuwen hebben getrotseerd. Hun rijkdom ligt op een inhoudelijk en geestelijk vlak. Ze geven bij elkaar een uitstekend beeld van het religieuze leven in een laatmiddeleeuws vrouwenklooster.

Museum De Stratemakerstoren, Waalkade 83 – 84, 6511 XR Nijmegen T: 024-323 86 90 URL: http://www.stratemakerstoren.nl
--

Pelgrimsschatten

Vanaf 1 oktober 2005 presenteert de Hermitage Amsterdam een zeer bijzonder deel van de rijke collectie van de Hermitage in Sint-Petersburg. De vierde tentoonstelling in de Hermitage toont bijna 200 unieke kunstwerken, het merendeel door pelgrims als souvenir ooit meegenomen uit het Heilige Land. Bijzondere en zeer zeldzame reliekhouders, ragfijn bewerkte houten kruizen, unieke iconen en prachtige christelijke voorstellingen op parelmoer schelpen. Ze illustreren de orthodoxe traditie van de pelgrimages naar het Heilige Land, vanaf de 4de eeuw tot aan het begin van de 20ste eeuw. Pelgrimages werden vooral ondernomen naar de heilige plaatsen waar het leven en lijden van Jezus, Maria en de apostelen zich had afgespeeld. Als aandenken aan hun indrukwekkende ervaringen wilden pelgrims iets meenemen naar huis. Ook in latere eeuwen toen het Heilige Land onder islamitische heerschappij stond, bleven pelgrims komen. In de latere pelgrimssouvenirs zien we dan ook een vermenging van christelijke met islamitische iconografie. De smeltkroes van culturen leverde een bijzondere complexe vormtaal op. De Russische orthodoxe tsaren waren fervente verzamelaars van deze pelgrimsschatten.

De Hermitage, Nieuwe Herengracht 14, Amsterdam. T: 020-530 87 55

URL: <http://www.hermitage.nl>

Kruistochten

Tot en met 8 januari 2006 staat Museum Catharijneconvent in het teken van de kruistochten. Een combinatie van circa 100 historische objecten en replica's uit Europese musea vertelt het verhaal van de middeleeuwse kruistochten naar het Heilige Land en het verblijf aldaar. In de tentoonstelling wordt aandacht besteed aan de pelgrimstochten en de bloedige strijd met de Arabieren. Tevens laat de tentoonstelling zien dat de westerlingen in een verfijnde beschaving terecht kwamen en op het gebied van cultuur en wetenschap nogal wat konden opsteken van hun oosterse burens. Zo is te zien hoe uitgebreid de deskundigheid van de Arabieren was op het gebied van o.a. de chirurgie.

In de expositie worden diverse ridderordes uitgelicht, die in de tijd van de kruistochten zijn ontstaan om pelgrims tijdens hun reis te beschermen. Een aantal van deze ridderordes bestaat nog steeds. Eén daarvan is de Johannier Orde, de vroegere bewoners van het Catharijneconvent.

Museum Catharijneconvent, Lange Nieuwstraat 38, Utrecht

T: (030) 231 72 96 URL: <http://www.catharijneconvent.nl>

Kruispunt kloosterserie 2005 (dvd)

Voor het RKK/KRO tv-programma Kruispunt bezocht presentator Leo Fijen in de zomer van 2005 opnieuw vijf Europese kloosters. Daar sprak hij met Nederlandse kloosterlingen over hun levensvragen en drijfveren.

Inhoud dvd:

1. Trappistin in Bocholt, priorij Klarland, Belgisch Limburg
 2. Franciscan in Assisi, het klooster van San Damiano in Italië
 3. Trappistin in Brecht, de abdij van Nazareth in België
 4. Norbertijn in Grimbergen, abdij van Grimbergen, België
 5. Aflevering 5: Cisterciënzerin in Denemarken, de Hart van Maria abdij in Gjerrild, Denemarken
- Met extra interviewbeelden van Rebekka Willekes, Loek Bosch, Gabriella Liessen, Gereon van Boeschoten, Theresa Brenninkmeijer

Ook verkrijgbaar: Kruispunt kloosterserie 2004 (dvd)

Prijs: per deel € 19,95 incl. verzendkosten T: 035 – 6713911 / URL: <http://www.kro.nl>

We moeten God handen en voeten geven

In gesprek met Kitty van Bussel

Kitty van Bussel is de drijvende kracht achter de stichting *Vluchteling als Naaste*, die zich in Helmond sterk maakt voor de ondersteuning van vluchtelingen. De oorsprong van Kitty's engagement ligt circa twaalf jaar geleden, toen haar jongste adoptiefdochter uit Sri Lanka, Dewi geheten, blokfluit speelde tijdens een Kerst-inn. Door haar uitnodigende manier van musiceren kreeg ze een stoet van mensen achter zich aan, die zij graag op de koffie wilde vragen. Haar moeder Kitty vond dat prima. Zo ontstonden de eerste contacten met Tamils en Singalezen. Het zou de eerste stap blijken te zijn in een lange reeks van intensieve betrekkingen met vluchtelingen.

'Onbekend maakt onbemind' ofwel: je moet mensen kennen om je voor hun lot te interesseren. Kitty van Bussel zoekt bewust naar activiteiten voor zowel vluchtelingen als Nederlanders om hen met elkaar in contact te brengen. Het mes snijdt daarbij aan twee kanten. Enerzijds maken de vluchtelingen kennis met onze cultuur, anderzijds leren wij hun tradities en gewoonten kennen. Wij kunnen in sommige opzichten veel van mensen met een andere achtergrond leren. Zij beschikken bijvoorbeeld over kennis met betrekking tot traditionele geneeswijzen, die heilzaam kunnen zijn. *Kitty: Daags voordat ik zou deelnemen aan een avondwake bij het grenshospitium werd ik erg ziek. Ik was te beroerd om iemand te kunnen ontvangen, maar er kwam een asielzoekster uit Mongolië aan de deur, die er op aandrong om mij te zien. Uiteindelijk deed zij mij een probaat huis-tuin-en-keukenmiddel aan de hand, waarvan ik wonderwel opknapte! Seizoensfeesten zoals Sinterklaas, fietstochten en gezamenlijke maaltijden zijn uitstekende gelegenheden voor vluchtelingen en Nederlanders om elkaar echt te ontmoeten. Bovendien kunnen vluchtelingen even de dagelijkse sleur, de verveling en de spanning van het wachten ontvluchten. Dit jaar hebben we meegedaan aan de Avondvierdaagse hier in Helmond. De pastor liep ook mee. Het was een feestelijk gebeuren en dé manier om in contact te treden met de lokale bevolking.*

Kitty: De onderlinge banden zijn onze kracht. Nadat zijn zoon zelfmoord had gepleegd was een vrijwilliger totaal overstuur. De aanwezigheid van asielzoekers in de afscheidsviering en bij de koffietafel was erg troostrijk voor de vader, die onder de indruk was van het feit dat hij meer steun ondervond van relatieve buitenstaanders dan van zijn eigen familie. Het geloof is voor Kitty een krachtige inspiratiebron en als geassocieerde van de Missiezusters van het Kostbaar Bloed komt ze een keer per maand op adem in het klooster te Aarle-Rixtel. Ook onder asielzoekers zijn veel spirituele, bewogen mensen. Kitty is als ambassadrice voor vluchtelingen constant op zoek naar medestanders en die vindt zij onder andere in de Egidio-groep, een beweging die opkomt voor mensen in de marge van de samenleving. Er vinden maandelijks religieuze bijeenkomsten plaats waar iedereen welkom is, ongeacht godsdienst. Deze Egidio-avonden staan in het teken van de diaconie van de vriendschap. Er worden liederen gezongen en iedereen kan op eigen wijze bidden. Zo wordt getracht gemeenschap te vormen, verantwoordelijkheidsgevoel tegenover de naaste te creëren. Het gezamenlijk koffie drinken na elke viering heeft geleidelijk het karakter gekregen van een soort open spreekuur, waar mensen elkaars vreugden en zorgen kunnen delen.

Vraag en jullie zal gegeven worden.

Zoek, en je zult vinden.

Klop, en er zal voor je worden opengedaan.

Spanningen

Vanuit een eenvoudig pand in een Helmondse woonwijk biedt de Stichting Vluchteling als Naaste uitgeprocedeerden en illegalen opvang en begeleiding. Vijftien medewerkers – meest vrijwilligers – werken er onder de bezielende leiding van coördinator Kitty van Bussel.

Ondanks haar broze gezondheid vecht Kitty van Bussel vanuit haar rolstoel voor ‘haar’ mensen. Ze legt uit hoe de stichting werkt. Elke vluchteling die voor hulp aanklopt, vult samen met een vrijwilliger een inschrijfformulier in. Samen met het meegebrachte dossier biedt dit de noodzakelijke achtergrondgegevens waarmee Van Bussel kan inschatten of er aanknopingspunten zijn, die tot een voor de betrokkene positief besluit kunnen leiden. Zijn er dingen misgegaan in de procedure? Heeft de IND verzuimd informatie na te trekken dat als bewijsmateriaal zou kunnen dienen? Ze geeft een voorbeeld. *Een man uit Liberia was afgewezen omdat hij zijn nationaliteit niet kon bewijzen. Hij vertelde ons dat hij wel gedoopt was. Via zijn kerk in Liberia hebben we toen zijn geboorteakte gekregen.* Van Bussel spreekt met elke vluchteling persoonlijk. Ziet zij geen aanknopingspunten voor een hernieuwde procedure of heeft de cliënt zich met criminaliteit beziggehouden, dan komt hij niet in aanmerking voor opvang. *Soms laten we iemand wel op verhaal komen. En we bieden begeleiding aan bij het terugkeerproces. Wij vinden het onze plicht om mensen te informeren over de risico's van de illegaliteit.* Door de sterk toegenomen strengheid van het beleid worden de laatste jaren veel aanvragen afgewezen. Maar er wordt onvoldoende erkend, dat lang niet iedereen terug kan. Met name Syrië, Vietnam en China zijn uiterst non-coöperatief wanneer het gaat om het toelaten van hun eigen mensen. En de ambassade van Azerbadjan is lastig voor etnische Armeniërs. Dat is heel schrijnend voor de betrokkenen.

Mensen die in de opvang komen, krijgen eerst een of twee weken de tijd om tot rust te komen. Daarna wordt er hard aan gewerkt om een nieuwe procedure te starten. De vluchteling levert daaraan een aandeel door in de eigen taal zijn of haar levensverhaal op te schrijven. Kitty: *We willen de mensen binnen zes maanden in de procedure hebben. Mensen met medische of psychische problemen proberen we weer in de opvang te krijgen. Ik heb gelukkig goede contacten met IOM (Internationale Organisatie voor Migratie) en IND (Immigratie- en Naturalisatie-Dienst), de Vreemdelingendienst en met de gemeenten Helmond en Someren. Heel belangrijk is dat je eerlijk bent. Wij willen niet dat mensen door trucs of toneelspel een medische indicatie krijgen. We hebben een goede naam op te houden! Je hoort over gekochte verhalen, dat zijn vluchtverhalen die technisch gezien wel kunnen kloppen, maar die louter verteld worden om een status te verkrijgen, niet omdat de betrokkene de beschreven ervaringen zou hebben.* Er is aan Kitty gevraagd om mee te werken aan de actie 26.000 gezichten (de campagne, waarin een deel van de 26.000 asielzoekers, door middel van korte filmpjes, een gezicht krijgt), maar dat heeft ze geweigerd. Kitty: *Ik kan niet blindelings beoordelen welk dossier er achter die verhalen steekt. Er zijn veel opgeklopte Saromapraatjes, omdat de motivatie om hier te blijven vaak heel sterk is. Maar wanneer wij een vluchteling naar Schiphol brengen dan is dat geen koelbloedige manier om iemand kwijt te raken. Wij nemen afscheid van een vriend, die ons zijn of haar vertrouwen heeft geschonken. Dat is heel kostbaar.*

Veel mensen in de opvang hebben gezondheidsproblemen. Soms hebben ze ernstige somatische problemen, zoals open tbc of longontsteking. Maar het gros heeft psychische of psychiatrische klachten: nervositeit, depressies, psychoses. Kitty van Bussel heeft van meet af aan geïnvesteerd in het opbouwen van een medisch netwerk. Huisartsenzorg, logopedie, fysiotherapie, tandartsenzorg, GGZ, apotheken, voor alle zorg heeft ze haar adressen.

De Syrische Woeroed komt uit een gezin van zes personen dat hulp krijgt van Vluchteling als Naaste. Ze is de oudste en heeft de zorg voor haar ouders, broers en zus. Haar vader heeft ernstige psychische problemen. Hij werd hiervoor behandeld bij de GGZ-Vught. Desondanks werden hij en zijn gezin uit de aanvullende opvang gezet. Uiteindelijk kwamen ze bij Vluchteling als Naaste

terecht. Die regelde huisvesting voor het gezin, waardoor de behandeling van vader weer opgepakt kon worden. De vader is zijn waardigheid kwijt omdat hij zijn kinderen geen toekomst kan bieden. Dat maakt hem erg depressief. Woerod heeft, ondanks alles, in *no time* de mavo afgemaakt. Nu loopt ze stage bij Vluchteling als Naaste in het kader van haar HBO-opleiding sociaal-juridische hulpverlening.

Een weg terug

Kitty van Bussel is recht-door-zee, een eigenschap die haar niet door iedereen in dank wordt afgenomen. Volgens Van Bussel wringen sommige vluchtelingenwerkers zich in allerlei bochten om er maar voor te zorgen dat mensen die hier zijn, ook kunnen blijven. Zelf is ze gaandeweg tot het inzicht gekomen dat de zo felbegeerde verblijfsstatus voor asielzoekers allerminst een garantie voor geluk is. In een aantal gevallen is het verhaal van een vluchteling te zwak en dan legt Kitty hem of haar voorzichtig, maar toch glashelder de keuze voor. Blijven aanmodderen in afwachting van de uitzetting die uiteindelijk onvermijdelijk is, of misschien, hoe moeilijk dat ook is, toch eens gaan denken aan een terugkeer. Van Bussel schroomt niet om soms de conclusie te trekken dat mensen beter terug kunnen gaan, al zal ze ook de onderste steen boven halen om te zorgen dat vluchtelingen die kans maken een status krijgen. Maar het is essentieel om mensen geen initiatieven te ontnemen en de ervaring leert dat het wachten op een verblijfsstatus soms ontwrichtend werkt. *Kitty: Als het vechten voor een status eindelijk voorbij is, zitten sommigen alleen nog apathisch op de bank. De meesten zouden gewoon beter af zijn in eigen land, als ze tenminste begeleid worden en op eigen benen leren staan. Daarom is het belangrijk dat ze hun hersens actief houden en vaardigheden aanleren, die hen ook in het thuisland van pas kunnen komen.* Van de vluchtelingen die Kitty van Bussel naar huis heeft geholpen, heeft tweederde zich weer hervonden, schat ze. Een aantal heeft het thuis even moeilijk als tijdens de jaren in Nederland. Maar ginds hebben ze tenminste familie om zich heen.

Meer informatie? Stichting Vluchteling als naaste. Helmondselaan 44, 5702 NN Helmond
T: 0492 – 475888 Mobiel : 06 – 50211857 / E: info@vluchtelingalsnaaste.nl.
URL: <http://www.vluchtelingalsnaaste.nl>. De commissie PIN ondersteunt deze stichting en is ook graag bereid nadere informatie te verstrekken.

Bijeenkomsten

Identiteitstraining CMC (II³)

Wat voor ontwikkelingsorganisatie willen we zijn

De katholieke missionaire ontwikkelingsorganisatie in Nederland. Zo typeerde CMC zich enkele jaren geleden. Drie woorden waar je in de hedendaagse samenleving niet gemakkelijk mee uit de voeten kunt. Toch houdt CMC eraan vast, in de overtuiging dat het waardevol is om je ervoor in te zetten. Je moet dan wel je medewerkers iets in handen geven om met dit verhaal vol overtuiging tegen de stroom in te blijven roeien. Het CMBR-secretariaat werd ingeschakeld om te helpen bij een identiteitstraining. Na drie bijeenkomsten over het missionaire en het katholieke karakter van CMC, was de laatste keer gewijd aan de vraag wat ontwikkeling inhoudt in de visie van CMC.

CMC is een ontwikkelingsorganisatie. Ze zendt missionaire ontwikkelingswerkers uit, grotendeels bekostigd door de overheid. Ze probeert op het thema Vrede en Verzoening extra overheidsgeld binnen te krijgen. Ze spreekt mee in discussies over ontwikkelingssamenwerking en het

³ Het eerste deel van dit artikel is verschenen in het juni-nummer van dit blad.

overheidsbeleid in deze. CMC wordt daarbij uitgedaagd een eigen visie te formuleren. Voor de laatste bijeenkomst van de identiteitstraining vroegen we een deskundige buitenstaander om de positie van CMC in het veld van ontwikkelingssamenwerking te typeren. David Renkema, werkzaam bij OIKOS (Oecumenisch Instituut Kerken en Ontwikkelingssamenwerking), liet er zijn licht over schijnen. Het eerste deel van de bijeenkomst hielden we groepsgewijs gesprekken om voor onszelf de vragen te verhelderen, in het tweede deel was Renkema aan het woord, en tenslotte was er een plenair gesprek.

In de groepsgesprekken was het thema: dromen van een andere wereld. Vanuit welke idealen doen de mensen van CMC hun werk? Hoe stellen zij zich een andere wereld voor? Wat kan de vervulling van die droom bespoedigen en wat voor obstakels staan er in de weg? De groepsgesprekken waren opnieuw heel levendig. Iedereen had wel iets te vertellen op deze vragen, iedereen kon wel iets zeggen over een ideaal voor onze wereld.

Renkema sloot bij het thema aan, toen hij een historisch overzicht gaf van de ontwikkelingssamenwerking. Na de oorlog was er wereldwijd het bewustzijn dat het anders moest. Het begin van ontwikkelingssamenwerking viel ongeveer gelijk met de oprichting van de VN, de formulering van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, het begin van de Europese samenwerking. Men had zestig jaar geleden ook een droom van een andere, nieuwe wereld.

In de laatste vijftien jaar is de ontwikkelingssamenwerking veranderd. Tot die tijd stuurden de rijke landen vooral geld en technologie, zonder echte visie op waar dat toe moest leiden. In 2000 stelden de VN echter een programma van acht concrete punten op, die in 2015 bereikt moesten zijn: de Millennium Development Goals (MDG). Deze Millenniumdoelen zijn de officiële richtlijn van het overheidsbeleid in Nederland. Dat betekent ook dat het ministerie van ontwikkelingssamenwerking niet alleen bezig is. Het overheidsbeleid moet een coherent geheel zijn. Als de internationale handel armoede bevordert, of als ontwikkeling leidt tot veel milieuvervuiling, moet er daar ook iets veranderen. Het is de vraag of van die coherentie veel terecht komt, maar het is nu wel de regel dat het moet.

In de politiek hoor je nu vooral de rechtse partijen over ontwikkelingssamenwerking. Die stellen voortdurend dat de hulp niet helpt. Ze geloven in keiharde cijfers en letten alleen op economische, materialistische resultaten. Andere partijen laten zich nauwelijks horen. Veel ontwikkelingsorganisaties schurken dicht tegen het regeringsbeleid aan, uit angst om uit de gratie te vallen. Een heel ander geluid komt van de anders-globalisten. Zij bekritisieren juist de neoliberale economie, die de grondslag is van het bestaande beleid.

CMC ontkomt er niet aan positie te kiezen in dit veld. Daarbij stuit ze op een bekend probleem: het profetische spreken in een politieke context. Enkele jaren geleden verscheen hierover vanuit Oikos een interessant boekje (Menno Kamminga, *Onderweg naar overvloed*, ISBN 90 239 0982 8). Hierin worden vier taalvelden onderscheiden:

- het profetische: wat verlangen we en wat verwerpen we
- het narratieve: wat inspireert ons
- het ethische: hoe behoren we te handelen
- het beleidsmatige: wat is haalbaar.

Vaak zie je dat kerken vanuit het profetische taalveld gaan spreken met politici. Politici denken vanuit het beleidsmatige. Meestal leidt dit tot een dialoog der doven. Dat moet CMC niet laten gebeuren. CMC moet de profetische overtuigingen en de inspiratie vanuit het Zuiden in contact brengen met de beleidsmatige realiteit. De schakel zit in het ethische taalveld. Dat kan de brug slaan tussen het profetische en het narratieve taalveld enerzijds en het beleidsmatige anderzijds. Daarom

staat CMC hier voor een belangrijke opgave. Ze moet de eigen waarden en doelen op het terrein van ontwikkeling goed en expliciet formuleren. Dat begint al met de definitie van het begrip ontwikkeling.

Een vervolg op de identiteitstraining is in de maak. Komend jaar zal CMC samen met het CMBR-secretariaat dieper ingaan op kwesties rond missie, ontwikkeling en de katholieke identiteit. Daarbij zullen de CMC-ers meer naar hun eigen dagelijkse werk kijken in het licht van die identiteit.

Tom Boesten
secretaris-coördinator CMBR

Tijdens de bijeenkomst gaf de spreker de volgende definitie van ontwikkeling:
Ontwikkeling is de groei van de effectieve vrijheid van mensen om datgene na te streven wat zij belangrijk vinden.

Bij de mensen van CMC riep deze definitie een levendige discussie op. Ik wil de lezers van het KNR-Bulletin graag uitnodigen zelf ook over deze definitie na te denken. Reacties zijn welkom: CMBR, Postbus 16442, 2500 BK Den Haag, of cmbr@cmc.nu.

Bijeenkomst van vertegenwoordigers van katholieke vrouwenorganisaties in Europa

Begin juni kwamen in Parijs 42 vrouwen bijeen, die 24 vrouwenorganisaties uit alle delen van Europa vertegenwoordigden. Het doel was om de mogelijkheid van een structurele vorm van onderlinge samenwerking te verkennen.

Achtergronden

Ten aanzien van de redenen achter het voorstel om een dergelijke samenwerking op te zetten werd onder meer het volgende opgemerkt:

- “De oprichters van de Europese Gemeenschap waren sterk geïnspireerd door de Sociale leer van de katholieke kerk, door het principe van sociale gerechtigheid, van respect voor de rechten en de waardigheid van mensen en van steun voor het gezin. Hoe kunnen we er mede voor zorgen dat de Europese instellingen deze principes hoog in het vaandel schrijven, terwijl tegelijkertijd eerlijke politiek bedreven wordt ten aanzien van de armere delen van de wereld? Als vrouwen in Europa hebben we een verantwoordelijkheid om onze zorgen kenbaar te maken en commentaar te geven wanneer wetgeving van invloed is op vrouwen, hun gezinnen en hun gemeenschappen. Terwijl we allemaal weten hoe wetgevingssystemen werken in onze eigen landen zijn we ons vaak minder bewust van de besluitvormingsprocessen op Europees niveau en hoe we deze kunnen beïnvloeden. Een dialoog met Europese instellingen biedt mogelijkheden om de condities voor vrouwen in afzonderlijke landen te verbeteren.”
- “De Europese Bisschoppenconferentie heeft een kantoor in Brussel om te lobbyen bij de Europese Gemeenschap (COMECE). In hun verklaringen en in hun maandelijks Bulletin ‘*Europe Infos*’ zijn vrouwen praktisch onzichtbaar. Hoe vaak vraagt COMECE katholieke vrouwen om commentaar over onderwerpen die in het Europese parlement ter sprake komen? Zou het niet zinvol zijn om over een organisatie te beschikken waardoor zij een reguliere dialoog met katholieke vrouwen over heel Europa zouden kunnen aangaan? Het zou misschien hun *gender*-gevoeligheid vergroten.”
- “De Europese Vrouwen Lobby is de belangrijkste NGO-spreekbuis voor vrouwen in Europa. We zouden waar mogelijk met hen moeten samenwerken, maar we kunnen van hen niet verwachten dat zij specifieke katholieke belangen dienen.”

- “Het voorstel is om een samenwerkingsverband van katholieke vrouwenorganisaties te vormen. Deze samenwerking moet niet gezien worden als een concurrent van WUCWO. Het is zinvol om lid te zijn van zowel WUCWO als van een Europese samenwerkingsverband, omdat deze elkaar kunnen aanvullen.“

De deelnemers werden verdeeld in taalgroepen en kregen richtlijnen aangereikt voor de discussie.

Besluiten vanuit de groeps en plenaire discussies

Na een levendige uitwisseling van standpunten werden de volgende besluiten genomen:

- Unaniem is besloten om een formeel Europees Samenwerkingsverband van katholieke vrouwenorganisaties op te zetten met het volgende mission statement: *‘Om de stem te zijn van katholieke vrouwen en om actief te zijn in het opbouwen van een levend Europa dat werkt voor het gezamenlijk goede en dat een meer menselijk gezicht geeft aan Europa en de wereld.*
- De rol van de alliantie zal zijn: informeren, consulteren, coördineren en vertegenwoordigen. Het zal een platform zijn voor katholieke vrouwen om hun ideeën uit te drukken en deze open en vertrouwensvol te bediscussiëren, zelfs wanneer zij tot verschillende conclusies leiden.
- Het lidmaatschap van de alliantie staat open voor organisaties van katholieke vrouwen die officieel erkend zijn in eigen land, op landelijk of regionaal niveau. Gemengde organisaties kunnen ook lid worden op voorwaarde dat zij vertegenwoordigd worden door vrouwen.
- Het uitwisselen van informatie en het elkaar leren kennen vormen de belangrijkste doelstellingen van de alliantie. Tot het werk van de alliantie zal behoren het versturen van persberichten aan regeringen en kerkelijke organisaties.
- Voor het eerste experimentele jaar, zal een representatieve werkgroep opgericht worden, die zo representatief mogelijk moet zijn. Deze zal de huidige zaken van de alliantie behartigen. In principe zal de werkgroep communiceren via e-mail, maar de leden zullen ook van tijd tot tijd samen moeten komen.
- Besluitvorming vindt plaats door te stemmen al zal voorafgaand getracht worden om tot consensus te geraken. Ten aanzien van stemprocedures zijn geen definitieve besluiten genomen.
- Samenwerking met andere organisaties bij onderwerpen van gemeenschappelijk belang is essentieel.
- Dit jaar is gekozen voor het onderwerp Inter-geloof/inter-culturele dialoog.
- De alliantie zal een legale status moeten krijgen met een lichte structuur (statuten). Een legale status is essentieel voor het functioneren, bijvoorbeeld om Europese subsidies aan te kunnen vragen en om te participeren in projecten op Europees niveau.
- De werkgroep zal binnen een jaar een algemene bijeenkomst uitschrijven. Vervolgens zal er minstens iedere twee jaar een algemene bijeenkomst plaatsvinden.
- Voor het eerste jaar zal elke organisatie 100 euro moeten bijdragen.
- Oprichtingsleden – 16 van de aanwezige organisaties hadden reeds een mandaat van hun organisaties om door te gaan, 8 daarentegen moesten hun organisatie nog raadplegen. Eind september moeten alle organisaties officieel laten weten of zij willen behoren tot de lijst van oprichtingsleden.
- Werkgroep – Tsjechië, Engeland, Frankrijk, Duitsland, Litouwen, Nederland, Slowakije, en Zwitserland boden aan iemand te delegeren voor het eerste jaar. Uiteraard dient hierover overleg plaats te vinden met de betreffende organisaties. Er werd onderstreept dat leden van de werkgroep niet per se presidentes van hun organisaties hoeven te zijn.

<p>Een uitvoeriger (engelstalig) verslag is op aanvraag verkrijgbaar op het Bureau van de KNR (073 – 6921321). Zr Thérèsa Vandeweyers heeft deze bijeenkomst bijgewoond.</p>
--

Oudezijds 100

Op 25 juni werd het vijftigjarig bestaan gevierd van de gemeenschap Oudezijds 100. Deze gemeenschap is gesticht door het echtpaar Rolf Boiten en Georgine Boiten-du Rieu. Vanaf het eerste begin heeft Oudezijds 100 zich ten doel gesteld om het Evangelie present te stellen in de Amsterdamse binnenstad. Gebed en hulpverlening gaan hierbij hand in hand. Oudezijds 100 biedt hulp door maatschappelijk werk, begeleidt mensen naar zelfstandig wonen en biedt door middel van de medische hulppost Kruispost medische zorg aan onverzekerden. De woongemeenschap fungeert hierbij als thuisbasis en oefenschool ter ondersteuning van de hulpverlening. Oudezijds 100 staat open voor allen die samen willen leven en werken. De woongemeenschap bestaat nu uit circa 50 mensen, verdeeld over een aantal panden aan de Oudezijds Achter- Voorburgwal.

De kern van Oudezijds 100 wordt gevormd door de oecumenische gemeenschap *Spe Gaudentes*. Lidmaatschap van *Spe Gaudentes* is een keuze voor het leven. De gemeenschap bestaat uit elf gedoopte en belijdende christenen, zowel mannen als vrouwen, gehuwd, ongehuwd of celibitair levend. Wie zich aan *Spe Gaudentes* verbindt, doet dat voor het leven, zoals in andere kloosters. De gehuwden doen dat als echtpaar en kunnen ook alleen als echtpaar lid blijven van de gemeenschap. De kuisheid wordt zo beleefd in de standvastigheid. *Spe Gaudentes* draagt als kern van Oudezijds 100 de dagelijkse verantwoordelijkheid voor het leven en de werken van de gemeenschap. Daarnaast bestaat er ook de mogelijkheid om je voor één jaar als Tochtgenoot te verbinden aan de Communautaire Gemeenschap Oudezijds 100. En daarbuiten is er nog een grote groep die zich in meer of mindere mate verbonden weet met de gemeenschap.

Broeder Luc Tanja is sinds het najaar van 2003 de prior van de gemeenschap *Spe Gaudentes*. Hij is van gereformeerde huize, gehuwd en afgestudeerd politicoloog. In 1991 maakte hij na ervaringen in Taizé kennis met de gemeenschap. Tijdens een oecumenische voettocht leerde hij zijn toekomstige vrouw Annemieke kennen. Zij trouwden in 1994 en deden daarna alle twee hun noviciaat en werden in 1997 opgenomen als lid van de gemeenschap *Spe Gaudentes*. Broeder Luc begon in 2001 een deeltijdstudie theologie aan de VU in Amsterdam; zijn vrouw, zuster Annemieke, studeerde af als huisarts.

Het hart van de gemeenschap ligt in het souterrain: de Allemanskapel van Sint Joris. Deze kapel is de hele dag open voor bezoekers. Op deze plek die door de leden van de gemeenschap wordt omschreven als plaats waar *'we geïnspireerd worden om het evangelie van Jezus Christus handen en voeten te geven'* komt men ochtends en 's avonds samen. Wat nu kapel is, was vroeger seksbioscoop. Toen de ruimte in 1977 in handen kwam van de gemeenschap werd deze omgebouwd en omgedoopt tot de 'Allemanskapel van St.Joris' De naam Allemanskapel is gekozen omdat ze christenen uit alle hoeken van de kerk een thuis wil bieden. Zo heeft de kapel een centrale plaats voor de ambo met de bijbel, is er een altaar voor de katholieke eredienst en een iconostase voor orthodoxe vieringen. Het doopvont, dat de Jordaan wordt genoemd en verschillende bassins heeft, kan ook gebruikt worden voor volledige onderdompeling. Dit is een herkenningspunt voor christenen vanuit de evangelische traditie.

In een zogeheten 'Kruispost' wordt medische en psychosociale hulp geboden aan onverzekerden. Alleen de coördinatoren worden betaald, de andere artsen en verpleegkundigen stellen een deel van hun vrij tijd vrijwillig ter beschikking voor dit werk.

Gemeenschap Oudezijds 100, O.Z. Achterburgwal 100, 1012 DS Amsterdam T: 020 - 626 66 34 / E: info@oudezijds100.nl / URL: http://www.oudezijds100.nl

En wij verhalen van passie voor gerechtigheid en vrede

Op 10 september vond in het Pierson College te Den Bosch de zeventiende Nationale Vredesdag voor religieuzen plaats. Gastspreker was Berma Klein Goldewijk. Er hadden zich ruim 300 religieuzen uit 40 congregaties aangemeld. Deze keer zelfs zes mannelijke religieuzen!

De opening

Bij de opening werd ons samenkomen voor gerechtigheid en vrede geplaatst in relatie met de wereldwijde inspanning van de VN om de stand van zaken in verband met de millenium-doelen te evalueren: de halvering van de armoede en honger, onderwijs voor alle kinderen, aids en malaria onder controle, vermindering van moeder- en kindersterfte, schoon drinkwater en eerlijker handel. De voorzitter verklaarde dat deze dag ook plaats vond in solidariteit met de "White Band Day". Wij horen bij hen, die zich met passie inzetten voor een wereld zonder honger.

De inleiding

Berma Klein Goldewijk hield haar inleiding aan de hand van een tevoren uitgedeeld schema. Na afloop van de dag kreeg ieder haar voordracht in extenso mee. Centraal daarin stond de rol van religie in internationale verhoudingen: "Net op het moment, dat men dacht, dat de secularisering het einde ging betekenen van alle religie, wordt dit nu door tal van sociologen in twijfel getrokken." Een tweede belangrijk punt in het verhaal van Berma was de geïnstitutionaliseerde vernedering, die gerechtigheid en vrede onmogelijk maken. Ook lokaal vraagt deze stelling om aandacht. Op alle niveau's, ook in structuren en instituties moeten omgangsvormen herschapen worden. Haar derde punt betrof geaarde spiritualiteit en de toekomst van het religieuze leven. Zij kende een grote plaats toe aan religieuze gemeenschappen.

Reacties vanuit de zaal

Er werd pittig meegedacht met Berma. Een paar nuchtere reacties vanuit de zaal:

- Religieuzen hebben zeker heel wat in gang gezet op gebied van onderwijs, zorg enz., maar we moeten ook erkennen, dat religieuzen vroeger besloten en angstige gemeenschappen vormden. De wil tot ontplooiing van de persoon, is kenmerkend voor de laatste halve eeuw. De kern van het religieus zijn is goed te combineren met de seculiere samenleving. De secularisering heeft ons gebracht tot een geaarde spiritualiteit.
- De secularisatie is voor onze religiositeit van grote betekenis geweest; Niet bij seculariteit, maar bij secularisme moeten vragen worden gesteld.
- En verder werd de vraag gesteld: *Ziet U bij jongeren en in verschillende culturen tendensen, die signalen van hoop geven?*

Jammer, dat de tijd voor deze interactie tussen zaal en spreekster te kort was.

Verdieping in groepen

In de namiddag werd in groepen naar aanleiding van Berma's lezing onder meer over de volgende stellingen gepraat:

- religie is sterk toegenomen in internationale verhoudingen. Vind jij dat ook?
- vernedering is wereldwijd zichtbaar geworden als politiek instrument in oorlogsvoering. Wat heeft dit met de milleniumdoelen te maken?

Ten slotte

De dag eindigde met een samenkomst, waarin naar voren werd gebracht waar je hart naar uitging en welke daden, daar uit voort zouden moeten komen, Daarmee voegden we weer een refrein toe aan het lied van bevrijding, dat we al zeventien keer samen aan het slot van onze vredesdag zongen.

Zr. Aloysa van Amersfoort

De lezing van Berma is verkrijgbaar bij het secretariaat van de KNR en te lezen op de website van de KNR. Kies daartoe in het linkermenu van de homepage voor *Publicaties*. Titel: *Religies, nieuwe oorlogen en passies*.

Themadag over de ‘zorg’

Zes instituten van actieve vrouwelijke religieuzen namen het initiatief om te ageren tegen het huidige regeringsbeleid inzake de ‘zorg’. Voor in principe alle religieuze instituten organiseerde de KNR vervolgens een bijeenkomst om de belangrijkste pijnpunten te verhelderen. Op 14 september kwamen ruim vijftig religieuzen bijeen om met elkaar van gedachten te wisselen over een gezamenlijk te formuleren standpunt inzake de ‘zorg’. Dit ter voorbereiding van een brief aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, mevrouw C. Ross – van Dorp. Er was van tevoren een notitie met aandachtspunten verspreid van de hand van Annelies van Heijst, die om gezondheidsredenen zelf niet aanwezig kon zijn. Gelukkig was Inge van Nistelrooy bereid gevonden de benodigde inhoudelijke ondersteuning te bieden. Voor veel deelnemers was het bemoedigend om hun zorgen op dit vlak met anderen te kunnen delen. De ‘zorg’ gaat religieuzen kennelijk nog altijd aan het hart. De definitieve versie van de brief, die op 4 oktober (St. Franciscus) aan de staatssecretaris is aangeboden, vergezelt dit bulletin. Het overzicht van de instellingen waarvan sprake is in de betreffende brief is te vinden op de website van de KNR.

Ontmoetingsbijeenkomst kleine congregaties

De ontmoetingsbijeenkomst voor leden van zogenaamde 'kleine kongregaties' vond dit keer plaats op 15 september. Op het programma stonden de Wereldjongerendagen in Keulen. Zuster Christella Warini en zuster Reinalda Utami van de Zusters Franciscanessen van Denekamp hadden de Wereldjongerendagen bijgewoond en lieten de aanwezigen delen in hun ervaringen. De zusters verzorgden een zeer heldere, professionele presentatie en deelden tot slot een brochure uit, waarin alles wat zij hadden verteld nog eens nagelezen kon worden. Na de middag nam Sanny Bruijns o.carm. de aanwezigen mee op de levensweg van Maria. Deze levensweg is een bron van inspiratie voor ieder die net als zij door God geraakt is. Aan de hand van de bijbelse gegevens volgden we Maria op haar levensweg, die ten diepste een contemplatieve weg is. Haar leven laat zien welke weg God met een mens kan gaan en welke weg een mens met God kan gaan. Vanwege de datum (15 september) stond met name het lijden van Maria centraal. Een verslag van deze bijeenkomst is nog niet beschikbaar.

KomMissieMemoires (KMM)

Ter afsluiting van het interviewproject ‘Overzee’ vond op 30 september 2005 een bijeenkomst plaats in Nijmegen. Arnulf Camps gaf een toelichting op de doelstelling, de werkwijze en de verschillende projecten van de KMM. Hij bood voorts het eerste exemplaar aan van het boek *Dutch*

Missionary Activities aan mgr. Muskens. Door deze publicatie is het werk van de KMM ook toegankelijk geworden voor buitenlandse onderzoekers. Het is een onmisbare handreiking voor eenieder die meer wil weten over de missionaire inzet van 901 vrouwelijke en mannelijke religieuzen in Indonesië, Afrika, Amerika, Scandinavië, Azië/Australië/Oceanië.

Arnulf Camp, Vefie Poels & Jan Willemsen. *Dutch Missionary Activities. An Oral History Project 1976 – 1988*. Nijmegen: Valkhof Pers. ISBN 90 5625 204 6.

Wetenschappelijke instituten

In de reeks over wetenschappelijke instituten verschenen tot dusverre bijdragen over het Dominicaans Studiecentrum, het Instituut voor Oosters Christendom en het Titus Brandsma Instituut. Dit keer richten we de schijnwerpers op het Franciscaans Studiecentrum.

Franciscus op de universiteit

“De tijd waarin wij nu leven is meer dan ooit gebaat bij een van de belangrijkste aspecten van de franciscaanse spiritualiteit: het leven in vrede met alle mensen. Niet meegaan in het tegen elkaar opzetten van religies en culturen, niet meegaan in het zaaien van angst door her opkloppen van angstgevoelens.”

Zo omschrijft de provinciaal van de Nederlandse franciscanen, dr. Jan van den Eijnden, de actuele betekenis van Franciscus’ boodschap. *“De Nederlandse samenleving heeft grote behoefte aan de franciscaanse levenswijze van vreedzame aanwezigheid temidden van de mensen met wie wij verkeren.”*

Van den Eijnden zegt dit desgevraagd als wetenschappelijk medewerker van het Franciscaans Studiecentrum in Utrecht. Het instituut dat twintig jaar geleden werd opgericht, is verbonden met de Katholieke Theologische Universiteit te Utrecht (KTU) en heeft er een bijzondere leerstoel voor ‘franciscaanse spiritualiteit, theologie en geschiedenis’.

Wetenschappelijke instelling

Het Franciscaans Studiecentrum is een wetenschappelijke instelling. De medewerkers verrichten onderzoek, verzorgen aan de KTU colleges over franciscaanse en algemene spiritualiteit, en ondersteunen vormingsactiviteiten binnen de franciscaanse familie. Bijzonder hoogleraar prof. Gerard Pieter Freeman is gespecialiseerd in de franciscaanse geschiedenis. Wetenschappelijk medewerker dr. Willem Marie Speelman houdt zich vooral bezig met de actuele betekenis van de franciscaanse spiritualiteit. Jan van den Eijnden besteedt veel aandacht aan de franciscaanse theologie. Het studiecentrum heeft een eigen publicatiereeks, getiteld: *Scripta Franciscana*.

Blijvende waarde

Aan Jan van den Eijnden de vraag naar het belang van de wetenschappelijke bestudering van het franciscaanse erfgoed. *“Het helpt franciscaanse mensen inzicht te krijgen in de bronnen van hun spiritualiteit en wat daarvan een blijvende waarde heeft”,* legt hij uit. *“Op die manier voorkom je dat ze achter de eerste de beste modieuze invulling van wat franciscaans is aanlopen.”*

Waarom is het studiecentrum bij de KTU ondergebracht? *“De keuze voor Utrecht was indertijd van praktische aard”,* aldus de provinciaal. *“De franciscanen waren nauw betrokken bij de oprichting van wat nu de KTU heet. Bovendien verkochten zij hun bibliotheken aan de Utrechtse universiteitsbibliotheek. Dit betekent dat de rijkste collectie franciscana ten noorden van de Alpen zich in Utrecht bevindt. Logisch dat ons instituut daar zit waar gemakkelijk toegang is tot deze collectie.”*

Van den Eijnden benadrukt dat het Franciscaanse Studiecentrum vooral met onderzoek bezig is en slechts in beperkte mate onderwijstaken aan de KTU heeft. “*Verder zijn we heel nauw betrokken bij de kadercursus die de Nederlandse federatie van de Clarissen opgezet heeft om zelf op verantwoordelijke en wetenschappelijke wijze het erfgoed te kunnen doorgeven*”, zo vult hij aan. “*Daarnaast verzorgen we links en rechts spreekbeurten en lezingen. Met andere woorden: onze achterban is veel groter dan de studenten van de KTU. In die zin zijn wij voor ons bestaan niet afhankelijk van onze samenwerking met de KTU, maar de nauwe betrokkenheid bij de universitaire wereld houdt ons wel gemakkelijker bij de wetenschappelijke les.*”

Peter van Zoest

Franciscaans Studiecentrum, KTU, Heidelberglaan 2, 3584 CS Utrecht T: 030-2533875 / E:info@franciscaans-studiecentrum.nl / URL:www.franciscaans-studiecentrum.nl
--

Boeken & brochures

Titus Brandsma lezing 2005

De Titus Brandsma lezing werd dit jaar op 17 juni gehouden door Ernest Henau, emeritus hoogleraar pastorale theologie aan de Universiteit voor Theologie en Pastoraat te Heerlen en de Radboud Universiteit Nijmegen. Ernest Henau is sedert 1992 directeur van de Katholieke Radio en Televisie Omroep in België.

Ernest Henau begon zijn lezing met een beschrijving van de positie van het christendom in het hedendaagse sociale landschap. Het christendom heeft zijn integrerende functie in de cultuur verloren; godsdienst is nog maar voor een minderheid van de mensen van belang. Daarmee heeft ook de kerk een andere betekenis gekregen. Veel hedendaagse christenen ervaren zichzelf tegelijk als burger en balling in onze wereld. De alles integrerende functie van de kerk is veranderd in een verwijzing naar transcendentie. In plaats van een streven naar herovering van het verloren terrein, kan een pastoraal van de aanwezigheid groeien. In plaats van de klacht over de slechte tijden is er de uitnodiging een nieuwe vorm van kerk-zijn te ontwikkelen. Geloof wordt niet langer opgelegd, maar aangereikt. In zijn slotbeschouwing verwees Henau naar het verhaal van de profeet Elia en de weduwe van Sarefat (1 Koningen 17, 8-16). Zij behield het weinige meel in de pot niet voor zichzelf en haar zoon. Door het weinige dat zij had niet voor haar eigen levensonderhoud te behouden, kon haar leven open bloeien. ‘Er zal meel in de pot zijn, en de oliekruik zal niet leegraken’. De kerk kan vanuit de traditie die haar geschonken is, het geloof doorgeven en daarin kan zij openbloeien tot een nieuwe gestalte, verwonderd over wat haar in handen is gelegd.

Ernest Henau. <i>Hoe kunnen wij zingen op vreemde grond. Over de kerk als minderheid.</i> Uitgeverij Valkhof Pers/Titus Brandsma Instituut. ISBN 90 5625 200 3; 39 blz.

Diversiteit in gelijkwaardigheid

Onder de titel *En toch verschillend* werd tijdens het generaal kapittel van de ‘Zusters van Tilburg’ op 1 juli in ZIN te Vught een boek over de recente geschiedenis van de grootste Nederlandse zustercongregatie gepresenteerd. Het is geschreven door twee historicae, die zich hierbij baseerden op archiefonderzoek en op een groot aantal interviews. Het boek richt zich - na een inleiding over het ontstaan en de groei van de congregatie sinds 1832 - op de ontwikkelingen tussen 1960 en 2000. De voorafgaande periodes zijn reeds beschreven door zuster Alix van de Molengraft (*Drie begijnen*) en Jan Brouwer (*Na de drie begijnen ging het verder*).

Het vergt moed om juist het recente verleden onder de loep te nemen. Het gaat anno 2005 om de onvoltooid verleden tijd van dezelfde zusters, die in het boek de hoofdrolspeelsters zijn. *En toch verschillend* laat zien hoe de congregatie in de laatste decennia van de twintigste eeuw een omschakeling maakte van uniformiteit en gehoorzaamheid naar individualiteit en eigen verantwoordelijkheid. Die omschakeling was verre van eenvoudig. In het leven van kloosterlingen veranderde zo ongeveer alles: hun werk, hun leefwijze, hun uiterlijk en de omgang met elkaar en anderen. Velen traden uit, anderen ontwikkelden binnen het kloosterleven een nieuwe manier van religieus zijn.

In het boek wordt niet alleen aandacht besteed aan de congregatie in Nederland, maar ook aan de vele andere landen waar de 'Zusters van Tilburg' actief waren en zijn: België, Engeland en Ierland, de Verenigde Staten, Indonesië, Suriname, Zimbabwe, Brazilië, Duitsland, de Filippijnen en Rome. Daaruit ontstaat het beeld van zusters die met elkaar een missie en een geschiedenis delen, maar die tegelijkertijd steeds meer eigen accenten leggen naar gelang de lokale omstandigheden. Duidelijk te zien is de worsteling om als groep een eenheid te blijven, terwijl de leden toch verschillend mogen zijn.

Helaas is dat niet altijd gelukt. De behoudende Amerikaanse provinciale overste Moeder Alma zag geen heil in de vernieuwingsbeweging die vanuit Nederland over dreigde te waaien. In 1970 werd haar doel – een afscheiding – door Rome toegestaan. Samen met ruim honderd zusters vormde Moeder Almea een nieuwe diocesane congregatie. De afscheiding heeft veel leed berokkend en sommigen vragen zich terugkijkend af of het niet voorkomen had kunnen worden.

Jan van Galen O.Carm., die vanuit Rome tot assistens religiosus werd benoemd, kreeg als opdracht mee de decentralisatie van de congregatie te bevorderen. Rome maakte zich zorgen over de omvang van de congregatie, die op den duur tot bestuurlijke en organisatorische problemen zou kunnen leiden. Tijdens het vernieuwingskapittel in 1969 werden een aantal principes aangenomen waarop de structuur van de congregatie vanaf dan zou berusten: subsidiariteit, decentralisatie en pluriformiteit. In overeenstemming hiermee veranderde vervolgens de positie en de taak van het generaal bestuur. Maar de nieuwe constructie, bedoeld om het draagvlak van het bestuur te vergroten, bleek in de praktijk niet te werken. De Nederlandse provincie bleef dominant – zowel door het getalsmatige overwicht als door de sterke persoonlijkheid van de toenmalige Nederlandse overste Mediatrix Hoes. Dat getalsmatige overwicht wordt treffend geïllustreerd door het volgende citaat: *Je moet niet onderschatten, de invloed van Nederland was zó groot. Want één zuster sprak voor tweeduizend zusters, terwijl een ander maar voor vijftig sprak.*

Ongetwijfeld zullen de beschreven ervaringen veel herkenning opleveren bij zusters van andere congregaties. Tegelijkertijd maakt alleen al de omvang de Zusters van Tilburg uniek. In de bijlage wordt hiervan een cijfermatig overzicht verstrekt. In 1960 telde Nederland nog bijna 3200 Zusters van Liefde, anno 2005 zijn zij met minder dan 600. Een betekenisvol gegeven in de context van dit boeiende verhaal.

Een commentaar van een van de zusters in het boek (fragment is getiteld *Humeur*):

In de jaren twintig was onze congregatie een jonge vrouw van 21 jaar. Ze was mooi, puntgaaf, een sprankelende persoonlijkheid en ze verleidde grote aantallen om toe te treden. Geweldig was dit. Nu is het probleem dat de 21-jarige maagd nu tegen de 70 jaar is, 40 pond te zwaar, toe is aan een facelift en een vreselijk humeur heeft. Maar het grootste probleem is dat ze nog steeds denkt dat ze 21 jaar is.

Een ander citaat illustreert de spanningsverhouding actie-contemplatie: *Ik hoorde medezusters 's nachts om twaalf uur zeggen: Ik moet nog afbidden. Dat wil zeggen: mijn gebeden nog doen. Ik*

moet opbiechten, dat ik aan dat afbidden nooit heb meegedaan. Mijn gezegde was toen: God, Gij weet dat ik u bemin, maar nu duik ik mijn bed weer in.

Annemiek van der Veen en Dolly Verhoeven. *En toch verschillend. Zusters van Liefde van Onze Lieve Vrouw Moeder van Barmhartigheid*. Hilversum: Uitgeverij Verloren. Het rijk geïllustreerde boek telt 360 bladzijden. Prijs € 30. ISBN 90-6550-868-6.

Benedictijnen

De monniken van de St Paulusabdij in Oosterhout hebben moeten constateren dat zij als gemeenschap het monastiek leven niet meer waardig kunnen leiden in hun abdij. En dat in het jaar voordat de abdij haar eeuweest viert. Als communiteit zullen zij verhuizen naar het woonzorgcentrum Zuiderhout in Teteringen. In de periode dat dit besluit bekend werd, verscheen *Vuur dat blijft branden. Gesprekken met monniken in Oosterhout* van Charles van Leeuwen (Valkhof Pers 2005). Van Leeuwen (oblaat van de Benedictijnerabdij Clerlande in België) noemt dit boek zelf “een klein eerbetoon voor een indrukwekkende monastieke traditie”, “een intiem bundeltje met twaalf persoonlijke portretten”. De lezer beleeft de geschiedenis van de abdij en haar bewoners van de afgelopen 100 jaren mee doordat de drie eerste abten en de bouwmeester van de abdij sprekend opgevoerd worden (op basis van schriftelijke bronnen) en doordat de huidige abt en een aantal monniken hun persoonlijke indruk van de ontwikkelingen in die jaren en hun persoonlijke vorderingen in het monastiek leven vertellen. In alle eenvoud, maar soms ook met zelfbewuste trots over de betekenis van de abdij door het studieus en artistiek werk van de monniken. En in de gesprekken passeren ook de kernwaarden van het Benedictijns leven.

De schrijver betreurt het komende vertrek van de monniken uit de abdij ten zeerste. Naar zijn verwachting is de toekomst niet aan grote, maar aan kleine gemeenschappen. Dergelijke gemeenschappen hebben de lasten noch de taken van een grote gemeenschap, maar dus ook niet de mogelijkheden ervan. Hoe dan ook vertrouwt Van Leeuwen (getuige ook de titel van dit boek) dat de lamp van het monastieke leven brandend gehouden zal worden.

Met dit toegankelijke boek, geschreven vanuit de geleefde traditie van Benedictijns leven, heeft Van Leeuwen een klein monument opgericht voor de Paulusabdij en haar monniken!

Ad Leys

Charles van Leeuwen. *Vuur dat blijft branden – Gesprekken met monniken in Oosterhout*. Valkhof Pers. ISBN 905625197x

Gezonden naar de zieken

Onder deze titel verscheen een eenvoudige maar aansprekende publicatie met ‘fragmenten uit de geschiedenis’ van de Franciscanessen van de H. Elisabeth te Breda. Deze congregatie stond lang bekend als de ‘Zusters van de Meerten Verhoffstraat’, maar sinds 2003 geldt die benaming niet meer: in dat jaar verhuisde de congregatie naar het moederhuis van de ‘Zusters Alles voor Allen’. En de congregatie beschouwt dat huis nu ook als haar moederhuis. En dat heeft niet alleen een feitelijke reden, maar ook een historische. Op 1 augustus 1880 werd de congregatie Franciscanessen van de H. Elisabeth opgericht met als speciaal eigen werk de ‘thuiszorg’ in Breda. De toenmalige bisschop van Breda had graag gezien dat de ‘Zusters Alles voor Allen’ dat werk op zich zouden nemen, maar hun constituties (in de lijn van de Penitenten-Recollectinen) lieten dat niet toe. Met vier zusters en twee novicen van ‘Alles voor Allen’ begon de nieuwe congregatie. Dat begin is nu dus 125 jaar geleden. In al die jaren heeft de tekst “ik was ziek en jullie bezochten mij”(Mat 25,36) als motto voor de congregatie gediend. Een groot deel van het boek bestaat uit getuigenissen van zusters over de invulling die zij in hun leven aan dat motto gaven, zowel in Nederland als in Indonesië. De woorden ‘soberheid’ en ‘hard werken’ en ‘dankbaarheid’ kun je in veel van die

verhalen lezen. Daarnaast is er aandacht voor de achtergrond van de eigen franciscaanse spiritualiteit en voor belangrijke momenten uit de afgelopen 125 jaar. Voor belangstellenden heeft de congregatie nog een exemplaar!

Op 19 augustus vierde de congregatie haar jubileum met (vele) vrienden en bekenden. Samen maakte men er een informele en heel gezellige middag van. “Het was net een grote familie”, zo tekende de huidige (de zesde) algemeen overste zr Leonarda Nagelkerken de sfeer.

Ad Leys

John van Ierland. *Gezonden naar de zieken*. 1880-2005. Fragmenten uit de geschiedenis. Zusters Franciscanessen van de Heilige Elisabeth – Breda. ISBN-10: 90 806 909 9-6 / ISBN-13: 978 90 806 909 9-8

Missie-Zendingskalender

Met de afbeeldingen in de nieuwe Missie-Zendingskalender (2006) laat Pavel Ègüez aan Nederland zien hoe het geloof mensen in Latijns-Amerika in beweging zet om zich niet bij geweld en uitsluiting neer te leggen. Hij laat zien hoe in Latijns-Amerika kunst zich verbindt met de nieuwe sociale bewegingen. Hij wil vooral laten zien wat er in zijn Latijns-Amerika aan de hand is. In de hoop dat zijn werk helpt ontdekken dat een andere wereld mogelijk is.

De Missie-Zendingskalender is voor €6,- door het gehele land te koop bij werkgroepen voor zending en missie. Ze is tevens verkrijgbaar bij: CMC, Postbus 16442, 2500 BK Den Haag. T: 070-3136730, URL: <http://cmc@cmc.nu> of www.missiezendingskalender.nl

Innerlijke reis Dachau

In de zomer van 1945 begint broeder Rafaël Tijhuis (1913-1981) met het optekenen van zijn verhaal over vijf jaar Duitse gevangenschap: bijna twee jaar in drie Duitse gevangenissen en ruim drie jaar in het ‘Konzentrationslager Dachau’. Meer dan drie jaar overleven in een concentratiekamp, dan behoort je tot de sterken, want velen houden het maar enkele weken of maanden vol. Titus Brandsma hield het slechts 37 dagen uit in de hel van Dachau. Gedurende die korte tijd is hij veel in het gezelschap van de dan 28-jarige Rafaël, zijn medebroeder.

Het zijn amper zes weken, maar voor Rafaël komen ze weer helemaal tot leven als hij in 1956 bij het proces van de zaligverklaring van Titus Brandsma als kroongetuige wordt gehoord. Hij neemt opnieuw de pen ter hand en beschrijft hoe Titus Brandsma van dag tot dag in het kamp geleefd heeft. Hoewel Rafaël Tijhuis de hoop uitsprak de zaligverklaring van zijn confrater nog te mogen meemaken liep het anders, want hij overleed in 1981, vier jaar voor de zaligverklaring van Titus Brandsma. Met de jaren bleek het moeilijker voor Rafaël Tijhuis om de kampervaringen op een afstand te houden; hij leed onder zware depressies en angsten.

In het boek *Innerlijke reis Dachau* vertelt Rafaël Tijhuis over de manier waarop hij zich gesteund voelt door zijn geloof en reflecteert op de betekenis van Christus' lijden en het lijden in de Duitse gevangenissen en in Dachau. Het verslag is vooral een persoonlijk document, waarin het gaat om de beleving, ervaring en observaties van een jonge religieus, die gesteund door zijn geloof weet te overleven in onvoorstelbare en onmenselijke omstandigheden.

Op elke bladzijde van het dagboek is de onzichtbare aanwezigheid van God te vinden: in Rafaëls optimisme, in de acceptatie van dat wat is, als hij een zonsopkomst beschrijft, in zijn humor, in het lijden en in de hoop.

Zo beschrijft Rafaël hoe Titus wordt afgeranseld door een SS-er wanneer hij 's ochtends terugloopt naar zijn kastje om zijn bril op te halen. Enkele minuten na dat gewelddadige incident moeten alle gevangenen zich opstellen voor het algemene appèl. En Rafaël beschrijft hoe de gelovigen hun wachttijd benutten: (-) Dit wachten in het prille ochtenduur wordt door de geestelijken over het algemeen gaarne gebruikt voor een kort en innig gebed, want het is het enige moment van de dag waarop men enkele ogenblikken rustig zijn gedachten kan richten op Hem die de Vader is van allen, en ons niet vergeet, zelfs niet in de zwaarste en moeilijkste tijden. Een korte meditatie of een tientje van de rozenkrans in stilte verricht, vullen de enkele minuten voor het begin van het appèl. Dan wordt de hemel bestormd met gebeden om kracht van de goede God voor de nieuwe dag. Terwijl we daar zo staan worden onze blikken vaak getroffen door de prachtige kleuren van de opkomende zon. De horizon gloeit in de meest uiteenlopende nuances van goudgeel en vermiljoen, wat dan overgaat in een diep purper en 'n heerlijk ultramarijn. Ongelofelijke schone luchten trekken daar 's morgens dikwijls ons aller aandacht. Geen schilder bezit, geloof ik, zulke kleuren op zijn palet om dergelijke natuurwonderen met een penseel weer te geven. Zo'n verheven schouwspel van de natuur is dan in staat je gedachten voor enkele ogenblikken op Hem, de Schepper van het heelal, te richten, wiens macht en majesteit geen grenzen kent.

En de reflectie van Huls en Blommestijn op dit fragment: Duizenden mensen verzameld in deze reusachtige 'kapel' verrichten een eredienst die de SS totaal ontgaat. De psychische onzekerheid richt hun ogen onafgebroken op de Verborgene die hun diepste wezen vormt. Zo verkrijgen zij een onaantastbaarheid en een heiligheid waartegen het geweld van de SS machteloos blijft. In de stilte en eenzaamheid van deze heilige ruimte bereiden zij zich samen voor op de ontmoeting met hun God.

Hanneke Veerman – inleiding en redactie. Jos Huls en Hein Blommestijn – terugblik
Innerlijke reis Dachau. Voor bij de grens. Dagboek van Rafael Tjihuis met daarin de laatste dagen van Titus Brandsma. Uitgever: Discovery Books/Leeuwarden. ISBN 90-77728-02-3 Prijs: €19,90

Een geneeskunde zonder psychoanalyse of Prozac

Er is de laatste decennia meer ruimte ontstaan voor het inzicht dat de klassieke geneeskunde zijn beperkingen heeft. Steeds meer mensen zoeken hun heil bij alternatieve genezers, ter aanvulling of soms zelfs ter vervanging van een behandeling door reguliere gezondheidszorgers.

Servan-Schreiber is hoogleraar, psychiater en schrijver van de bestseller *Uw brein als medicijn*. Hij pleit voor een nieuwe kijk op ziekte en gezondheid, waarbij het zelfhelend vermogen van lichaam en geest wordt aangesproken. Volgens Servan-Schreiber zit er diep in de hersenen een deel dat ons gevoel, humeur, gedrag, bloeddruk, ons immuunsysteem, kortom alles wat met ons welbevinden te maken heeft, beheerst: het emotionele brein. Door controle te krijgen over dit deel van de hersenen, is het mogelijk om stoornissen, die voortkomen uit stress, angsten of depressie zelf te genezen. Vanuit deze benadering beschrijft Servan-Schreiber zeven natuurlijke behandelwijzen, die uitgaan van de eigen genezende kracht van de hersenen. Zijn methode biedt een alternatief voor de vaak langdurige en ingrijpende behandelingen als psychoanalyse en antidepressiva.

Volgens Servan-Schreiber is er aantoonbaar verband tussen psychologische stress en verkouden worden. Ook bij het al dan niet herstellen van kanker lijkt stress een rol te spelen. Ander onderzoek legt een relatie tussen effect van de behandeling bij AIDS en stress.

Hoe komt het nu dat stress van zo'n grote invloed is? We hebben volgens Servan Schreiber twee soorten hersens: het cognitieve brein en het emotionele brein. Het cognitieve brein (de neo-cortex) organiseert de buitenwereld, het emotionele brein de binnenwereld. Het cognitieve brein kent bewustzijn, taal, aandacht, probleemoplossing en planning. Het emotionele brein is onbewust, reageert instinctief en reflexmatig, reguleert het autonome zenuwstelsel, de hormonen en het immuunsysteem.

Een van de manieren om dit emotionele brein rechtstreeks te beïnvloeden is EMDR ('Eye Movement Desensitization and Reprocessing' ofwel de methode van het 'minder gevoelig maken en herverwerken door middel van oogbewegingen'). Via oogbewegingen kunnen cliënten behandeld worden voor trauma's, depressies, angsten en een hardnekkig negatief zelfbeeld. EMDR spreekt de zelfhelende kracht van de hersens aan.

De in dit boek besproken handelwijzen richten zich rechtstreeks tot het emotionele brein. Ze gaan bijna helemaal buiten de taal om. Ze leveren hun resultaat via het lichaam in plaats van via het denken. De auteur geeft aan hoe elke methode wetenschappelijk is beoordeeld en hoe de positieve werking ervan is vastgesteld. Sommige zijn van zeer recente datum en doen een beroep op de nieuwste technologie, zoals EMDR. Andere technieken zoals acupunctuur, voeding, affectieve communicatie en sociale inpassing, komen voort uit vele duizenden jaren oude geneeskundige tradities. Maar waar de diverse methodes ook vandaan komen, alles begint met emoties. Servan Schreiber begint zijn boek dan ook met uit een te zetten hoe die precies werken.

Waarom werken niet meer artsen met de eigen genezende kracht van de hersenen? Volgens Servan-Schreiber specialiseren artsen zich in één lichaamsdeel en kijken niet naar de hele mens. De westerse geneeskunde is uitstekend bij acute klachten. Als je je been breekt moet je daarvoor naar de specialist. Maar bij het overwinnen van chronische ziekte is de geest van even groot belang als het lichaam en zal je in de geneeswijze oosters en westers denken moeten combineren.

David Servan-Schreiber. *Uw brein als medicijn. Zelf stress, angst en depressie overwinnen*, het antwoord op Prozac, Lithium, Zyprexa en andere omstreden antidepressiva
uitgave: Kosmos-Z&K Uitgevers, Utrecht/Antwerpen, 2005 ISBN: 90 215 3849 0
Via de site <http://www.visolie-info.nl/> is een NOVA-uitzending te zien d.d. 25 juni 2005 met een interview met de auteur. Zie ook <http://www.emdr.nl>

Middeleeuwse legenden

De Franse schrijver Pierre Michon kreeg hier enige bekendheid met *Roemloze levens*, een serie 'vertellingen' over eenvoudige mensen uit de vorige eeuw. Allemaal reiken ze naar iets dat groter is dan zichzelf. Ook in deze nieuwe bundel zijn mensen op zoek naar iets dat ze boven zichzelf uit tilt. Ze zoeken naar verlichting, verlossing of genade. Zonder uitzondering loopt die zoektocht uit op iets anders dan wat ze hadden verwacht. De meesten van hen sterven ontgoocheld. De winter, seizoen van de dood, heeft eerst hun hoop op genade en daarna henzelf meegenomen.

Michon gebruikt kloosterkronieken en heiligenlevens als bron voor zijn eigen versie van de verhalen. Hij noemt steeds zijn voorganger: 'Muirchu, abt,' of 'Pierre de Maillezais – die vast geen Pierre heette, maar deze monnikachtige voornaam had gekozen toen hij aan de wereld verzaakte', en gaat soms met hen in dialoog, alsof hij de traditie van de middeleeuwse imitatio voortzet.

Deze bundel met 'wintermythen' is onderverdeeld in drie afdelingen: 'Drie wonderen uit Ierland', 'Abten' en 'Negen keer over de Causse'. Het is algemeen bekend dat abdijen een grote rol hebben

gespeeld in de drooglegging en ontginning van grote stukken land in West-Europa. Maar kunnen we ons ook voorstellen hoe dat in zijn werk is gegaan? In het tweede deel getiteld 'Abten' roept Michon met zijn ruw-poëtische taalgebruik een beeld op van de realiteit van de werkers die *het natte en het droge moeten scheiden*. Een dergelijk voorstellingsvermogen wordt wel aangewakkerd in de nieuwe bundel vertellingen van Pierre Michon.

De 'wonderen' uit het eerste deel gaan in de meest letterlijke zin over een zoektocht. In *Vuur van Brigid* gaat het om het verlangen van de drie dochters van koning Leary om God te zien. Omdat er beweerd wordt dat men Hem pas kan zien na de dood, vergiftigt de oudste dochter Brigid zichzelf en haar beide zusjes. De hoofdpersoon in *Het Verdriet van Columkill* is een ruwe vechtersbaas, die er graag op uit trekt om te plunderen. Maar heftig is ook zijn liefde voor God. Hij koestert buitgemaakte liturgische voorwerpen, maar het meest hecht hij aan boeken. Wanneer Columkill in het klooster van Moville het Boek der Psalmen in handen krijgt, raakt hij zo gegrepen door de tekst dat hij er zeven dagen achtereen in blijft lezen. Eigenlijk wil hij het prachtig geïllustreerde boek met de betoverende teksten niet achterlaten. Daarom begint hij een oorlog tegen de koning die het klooster verdedigt. De strijd is hevig, *'vele jonge mannen gaan liggen in de stal van de dood'*, voor Columkill het boek in handen heeft. Maar op het moment dat hij het openslaat, is eruit verdwenen wat hij zocht. De tekst en de tekeningen hebben niet dezelfde uitwerking op hem als eerst. *'Het boek is niet in het boek'* en Columkill trekt zich terug uit de wereld: *'Op het kale eiland Iona zit hij neer, vrij en haveloos onder de hemel, die soms blauw is.'*

Alle dingen zijn veranderlijk en het onzekere nabij. Door één zo'n zin karakteriseert Michon trefzeker de fundamentele bestaansonzekerheid van onze verre voorouders. In deze bundel brengt de auteur door zijn stilistische meesterschap de barre Middeleeuwen heel dichtbij. Alsof ons door een gebrandschilderd raam een blik wordt gegund op de toenmalige monniken en heilige vrouwen, wier hartstochtelijk vuur nog steeds nasmeult.

Pierre Michon: <i>Vuur van Brigid en andere wintermythen</i> . Van Oorschot; 104 pagina's; € 16,-. ISBN 90 282 5080 8.
--

Religie in de krant

Religie is nieuws. De grote belangstelling hiervoor blijkt uit de berichtgeving in kranten en tijdschriften. De berichtgeving en soms felle discussies spreken de veelgehoorde opvatting tegen dat religie door de secularisatie uit het openbare leven wordt verdreven. Religie lijkt weer teruggekeerd in het publieke debat na een schijnbaar marginale rol in het openbare leven gedurende enkele decennia.

Gerard Wiegers en Herman Beck zijn hoogleraar godsdienstwetenschap aan de theologische faculteiten van respectievelijk de Radboud Universiteit Nijmegen en de Universiteit van Tilburg. Zij schreven een leesbare inleiding in de godsdienstwetenschap aan de hand van krantenberichten. Artikelen uit onder meer Trouw, NRC-Handelsblad, Reformatorisch Dagblad en Nederlands Dagblad passeren de revue: een politie-inval in het Santo Daime-kerkgenootschap in Amsterdam vanwege vermeende verdovende middelen (berichtgeving in RD en ND), een imam die een zootje doodt voor het offerfeest, een besnijdenis, het dragen van een tulband en de publicatie van een islamstrip (met daarin de profeet Mohammed afgebeeld) die emoties oproept bij moslims. Kortom, onderwerpen die midden in de actualiteit staan. De gepresenteerde religieuze gebeurtenissen en verschijnselen worden op een godsdienstwetenschappelijke manier gelezen en nader toegelicht. Aan de hand van vragen en door middel van literatuurverwijzingen krijgt de lezer een handvat aangereikt om krantenberichten over religies kritisch te interpreteren.

In het vierde hoofdstuk, dat in het boek fungeert als een soort scharnierpunt, gaat het niet zozeer om de achtergronden van een religieus nieuws-bericht, maar om de fundamenteën van de godsdienstwetenschap. De theologie bestudeert religie van binnenuit en de godsdienstwetenschap van buitenaf. De wetenschappelijke benadering van binnenuit staat dicht bij de religieuze werkelijkheid van de gelovigen en bij de waarheidsaanspraken van de religieuze gemeenschap. De resultaten van de benadering van binnenuit zijn meestal niet in alle opzichten aanvaardbaar voor mensen die de geloofsopvattingen niet delen. Het omgekeerde geldt echter ook. Wetenschappelijke benaderingen die geleid worden door vragen die van buitenaf worden gesteld, worden als vervreemdend ervaren door gelovigen. Godsdienstwetenschap heeft van oudsher een sterk historisch karakter gehad. Hiernaast is echter ook het empirische onderzoek sterk opgekomen. De benaderingen waarvan de godsdienstwetenschap bij empirisch onderzoek gebruik maakt ontleent zij voor het overgrote deel aan de sociologie en culturele antropologie. Daarbij nemen kwalitatieve methoden de belangrijkste plaats in.

De belangrijkste doelstelling van de godsdienstwetenschap is het produceren en doorgeven van algemene en specialistische kennis over het verschijnsel religie. Deze doelstelling heeft een zuiver wetenschappelijk, maar ook een maatschappelijk aspect. Door het interdisciplinaire karakter heeft de godsdienstwetenschap een brede visie op het verschijnsel godsdienst. Het vak onderscheidt zich van de culturele antropologie en de sociale wetenschappen door de grotere nadruk op de rol van geschreven bronnen, die de godsdienstwetenschapper zo mogelijk in de oorspronkelijke talen bestudeert, en door de studie hiervan te combineren met andere elementen die deel uitmaken van het religieuze symbolensysteem. De maatschappelijke betekenis: er is in Europa sprake van voortschrijdende secularisering, toenemende religieuze pluralisering en losser wordende banden tussen godsdienst en staat. Nieuwe generaties dreigen los te raken van het historische en culturele erfgoed. Bovendien is het niet bevorderlijk voor de kennis en het begrip van burgers voor landgenoten die afkomstig zijn uit culturen waarin de factor religie een grote rol speelt.

Uit het onderzoek blijkt dat de kranten godsdienstige kwesties vanuit een eigen invalshoek belichten. Objectiviteit is echter volgens de auteurs nooit mogelijk in het beschrijven van religies. Onze kennis van religie wordt vergaand gekleurd door het eigen standpunt. Het boek gaat uit van een multiperspectivistische benadering van de godsdienst, dat wil zeggen dat de verschillende godsdiensten naast elkaar worden gezet. Die werkwijze is eigen aan de godsdienstwetenschap. De vraag naar de waarheid blijft in het midden. Dat wil niet zeggen dat de godsdienstwetenschapper kritiekloos alles aanvaardt wat zich op godsdienstig gebied voordoet. „We kijken kritisch naar de manier waarop de bronnen zijn gebruikt en hoe de historische omstandigheden van een bericht eruitzien. We maken kritische kanttekeningen bij religieuze uitingen als bepaalde gegevens strijdig zijn met ethische inzichten, zoals mensenrechten, of wanneer er sprake is van het gebruik van geweld.”

Een tijd lang is aangenomen dat religie zou verdwijnen naarmate de secularisatie voortschreed, maar nu blijken religie en moderniteit samen te kunnen gaan. Ondanks de secularisatie groeien zelfs de traditionele en orthodoxe religies. Evenals andere levenssterreinen zoals economie en politiek verdient religie dus serieuze aandacht. Religie is een wezenlijk facet van het menselijk bestaan, omdat het raakt aan wat vele mensen ten diepste drijft.

Gerard Wiegers en Herman Beck. <i>Religie in de krant. Beschouwingen over berichten in Nederlandse kranten en tijdschriften als een eerste kennismaking met de godsdienstwetenschap.</i> Nijmegen: Valkhofpers. ISBN: 90 5625 181 3. Prijs: € 18,50

Beleef mystiek Brabant

Onder deze titel bracht het Brabants bureau voor toerisme een folder uit, waarin activiteiten en bezienswaardigheden rondom het religieus erfgoed in Brabant vermeld worden. Meer informatie is te vinden op www.bbt.nl of www.toerismebrabant.nl/mystiekbrabant.

Menslievende zorg

Recentelijk verscheen een nieuwe studie van Annelies van Heijst getiteld *Menslievende zorg*. Dit boek is een pleidooi voor een nieuwe invulling van de maatschappelijke activiteit die de laatste jaren als 'de zorg' wordt aangeduid. Verbetering wordt vaak gezocht in structuurverandering, maar Annelies van Heijst bepleit een omvorming van de zorgcultuur, het hele klimaat waarin het zorgen zich afspeelt. Tegen een verzakelijkte en instrumentele zorgopvatting in (zorg als een serie handelingen) stelt ze dat zorgen in wezen een menselijke betrekking is. Het is medemenselijk inspelen op de afhankelijkheid en behoefte die behoren tot het mens-zijn. Denken over zorg gebeurt vooral in termen van zelfbeschikking en 'recht hebben op'. Maar de zorgvraag stijgt explosief evenals de bijbehorende kosten, en de kwaliteit van zorg gaat er niet op vooruit. Meer over deze publicatie in het decembernummer van dit blad.

Annelies van Heijst. *Menslievende zorg. Een ethische kijk op professionaliteit*.
ISBN 90 77070 39 7 Prijs € 34,95 Uitgeverij Klement.

Agenda

20 oktober 2005: Kleurrijk Religieus Leven

24 oktober 2005: Opening nieuwe huisvesting Moria

Wie de feestelijke opening van dit huis mee wil vieren kan zich vóór 17 oktober aanmelden via info@st-moria.nl / F: 024 - 3297689 / T: 024 - 3297680

26 oktober 2005: Achtste platformdag (thema: presentatie)

8 november 2005: studiemiddag over vluchtelingenbeleid

9 november 2005: Studiedag Monialen

10 november 2005: AV vergadering KNR

1 december 2005: Wereld Aids dag

25 januari 2006: Besturendag WRGV

3 februari, 31 maart en 19 mei 2006: Open Studiedagen Vrouwenstudies Theologie met als thema Faith and Fashion: geloof, identiteit en levensstijl. Docenten: Prof.dr. Maaike de Haardt in samenwerking met dr. Grietje Dresen, prof.dr. Lieve Troch en dr. H. Meyer-Wilmes. Geloven heeft alles te maken met manieren van leven: met de feitelijke, materiële wijzen waarop het leven geleid en het lijf gevoed, gevormd en aangekleed wordt. Die 'geloofsmanieren' kunnen vele vormen aannemen en doen dat feitelijk ook, zoals goed zichtbaar wordt bij de vergelijking van godsdiensten. In de traditionele godsdiensten werden die manieren, zeker in het verleden, vooral bepaald door tijd, plaats, en gender-dominantie. Ze kwamen onder andere naar voren in kledingvoorschriften, haardracht, voedselrituelen, en vooral ook in wat al dan niet als gepast gedrag werd beschouwd. In deze studiedagen wordt ingegaan op dimensies van geloven die liggen op het snijpunt van uiterlijkheid en innerlijkheid, lichaam en geest, materialiteit en spiritualiteit. Of, anders gezegd: op religieuze betekenisgeving, uitgedrukt in en door het lichaam. Faith and Fashion.

Nadere informatie: dr. G. Dresen (theologie), T: 024 - 3612488, E: g.dresen@theo.kun.nl
Inschrijving: elektronisch (g.dresen@theo.kun.nl) of via het secretariaat T: 024-3612474

Opmerkelijk

Presentie begint als een geestelijke weg: je moet elke dag oefenen om jezelf, zoals dat ook in grote mystieke tradities gebeurt, te openen voor wat geheel anders is, wat soms liefdevol op je afkomt, maar soms ook met geweld.

Andries Baart in Volzin, 26 augustus 2005.

Wie gaat er nu nog naar Lourdes? Mensen die al jaren meegaan, of hier ooit met hun man zijn geweest, toen die nog leefde. Mensen die met hangen en wurgen en een bijdrage van het ziekenfonds een droom in vervulling zien gaan. Mensen die dit nog één keer willen zien, voordat zij sterven. Mensen arm en rijk, superkatholiek of twijfelend en alles wat daar tussen zit.

Peter Berkien, straatpastor in Vliegers nr. 54 (juli 2005).

Over grenzen, instituten en individuen heen komt missie uit deze verhalen op de lezer af als een bont en zeer veelvormig gebeuren, nooit af, altijd weer in de steigers.

Voor de een heeft het alles te maken met de opbouw van het kerkinstituut, want buiten haar is er geen heil. Bezeten door de opdracht van Jezus: 'Ga en onderwijs alle volkeren', worden heidenen goedschiks kwaadschiks binnen de kerkpoort getrokken. Voor een ander is missie de onvermoeibare dienst aan de naaste, in het aanschijn van de gewonde maar helende Jezus uit het Matteusevangelie: 'Wat je aan de minste van de mijnen hebt gedaan, heb je aan mij gedaan'. Voor weer anderen is missie een bijna mystiek gebeuren, een activiteit van Gods Geest waaraan mensen in overgave participeren, 'Ik ben de bron, het Levende Water', waarvoor in het vieren van de sacramenten of in de stilte van contemplatie en gebed God hulde wordt gebracht. Of het is het actief medewerken in het concrete leven van elke dag aan de eschatologische droom, het voeren van dialoog opdat, los van instituten of culturen, 'God alles in allen' mag worden in en doorheen zijn volledige 'schepping die zucht naar bevrijding'. Als we na lezing van die ruim negenhonderd getuigenissen over missie iets definitiefs kunnen zeggen dan is het dit: voor de Nederlandse missionaris is missie het zorgende bezig zijn van de kerk met de komst van het Rijk van God.

Mark Fillet, redactie I.D. Woord-en-Wederwoord over de 901 missieverhalen (KMM bijeenkomst, 30 september 2005).

Colofon

Het KNR-bulletin (ISSN: 1569-9447) is een uitgave van de afdeling communicatie van de KNR en verschijnt vijf maal per jaar. Met het bulletin willen de medewerkers van het bureau aan het Emmaplein in 's-Hertogenbosch de besturen van de religieuze instituten in Nederland informeren over zaken die hen, en daarmee 'hun achterban' bezighouden. Aan ieder bestuur van de bij de KNR aangesloten religieuze instituten en aan de redacties van congregatiebladen wordt één exemplaar verstrekt. Daarnaast ontvangen leden van werkgroepen en commissies een exemplaar.

Indien gewenst mogen artikelen overgenomen worden in orde- en congregatiebladen van de aangesloten religieuze instituten.

Aanspreekpunten KNR-afdeling communicatie Jeanette Janssen, Truus Kuster, Miranda Roijers & Will van de Ven, Postbus 111, 5201 AC 's-Hertogenbosch,
T: 073-6921316, F. 073-6921322, E: communicatie@knr.nl